

Struktura komentářů jednotlivých taxonů

Komentáře jsou v knize uspořádány abecedně podle nadpisů, které tvoří latinské a české názvy rostlin. Druhy jsou seřazeny podle latinských názvů.

Kategorie ohrožení

Textu každého taxonu předchází zkratka stupně ohrožení příslušné rostliny; stupně ohrožení jsou podrobně rozebrány níže. Definicím a vymezením kategorií ohrožení byla věnována poměrně značná pozornost a bylo přihlédnuto ke kritériím používaným u nás i v zahraničí. Inspirativním podkladem byl dokument Světového svazu ochrany přírody IUCN (2001), který obsahuje exaktní hodnotící systém zařazení taxonů do kategorií ohrožení. Hodnotící kritéria jsou nastavena tak, aby byl minimalizován subjektivní pohled na ohrožení toho kterého taxonu. Systém IUCN je však nastaven pro hodnocení v celosvětovém měřítku a je primárně vytvořen pro hodnocení ohrožení živočichů a nebere tedy v potaz některá specifika cévnatých rostlin (a také mechorostů či hub) a regionálních měřítek. Proto se při zpracování českých červených seznamů (Holub 2000, Holub & Procházka 2000, Procházka 2001, Procházka & Štech 2002, Kučera & Vaňa 2005, Holec & Beran 2006, Grulich 2012) musely kategorie IUCN upravit a doplnit. Například bylo zavedeno několik nových kategorií nebo byly některé kategorie vynechány (např. vyhynulé nebo vyhubené taxony ve volné přírodě – EW; podrobně se tomuto problému věnuje práce Plesník et al. 2003). I přes snahu IUCN přiblížit se potřebám regionálních červených seznamů (IUCN 2003), jsou stále tato kritéria obtížně použitelná, především z důvodu příliš vysokých požadavků na přesnost znalostí o stavu, trendech a jiných charakteristikách populací ohrožených rostlin.

Definice kategorií ohrožení v této Červené knize vycházejí hlavně z Komentovaného červeného seznamu jižní části Čech (Chán 1999) a jsou v nich zohledněna některá kritéria z prací Holub & Procházka (2000) a IUCN (2001). Oproti kritériím IUCN byla po vzoru výše citovaných celostátních červených seznamů vylišena kategorie A2, jejíž náplň se však částečně odlišuje od standardního pojetí tím, že jsou do ní zahrnuty i taxony, o jejichž výskytu chybějí z důvodu jejich nenápadnosti či těžkoby rozlišit aktuální informace i po dobu delší než 20–30 let. Nově zavádíme kategorie D1 a D2, do kterých převádíme beze změny jejich vymezení v ČR tradičně používané kategorie A3 a C4b (Holub & Procházka 2000, Procházka 2001, Procházka & Štech 2002, Grulich 2012). Zároveň dochází ke změně označení kategorie C4a na C4. Důvodem této změny je skutečnost, že kategorie C4b (D2) není kategorií ohrožení v pravém slova smyslu, ale zahrnuje taxony, které nelze pro nedostatek informací zatím odpovědně zařadit do žádné z kategorií ohrožení (C1–C4), a podobně kategorie A3 (D1) sdružuje taxony nezařaditelné podle dnešního stavu poznání do kategorie A1 nebo A2. Zařazení taxonu do jedné z kategorií D však nevylučuje jeho případné ohrožení, naopak ohrožení je pravděpodobné a lze jej i ze současných (i když neúplných) znalostí předpokládat. V seznamech IUCN (2001) jsou kategorie D1 a D2 zahrnuty pod kategorií jedinou – DD (data deficient).

A1 – Regionálně vyhynulé (IUCN: extinct = EX, resp. regionally extinct = RE¹)

Sem jsou zařazeny (1) takové taxony, které nebyly na území jižní části Čech zjištěny po velmi dlouhou dobu (obvykle 25–50 a více let). (2) Patří sem i ty taxony, které nebyly navzdory snahám o potvrzení výskytu nalezeny na svých dobře známých (vesměs nepočítaných) lokalitách alespoň po dobu 50 let, byť se jejich stanoviště nijak podstatně nezměnila. (3) Dále sem patří taxony s úzkou ekologickou amplitudou, které na svých zpravidla nečetných lokalitách vyhynuly vzhledem k úplné změně stanovištních podmínek (v těchto případech požadavek určeného časového období ztrácí význam).

A2 – Regionálně neověřené (IUCN: -)

Do skupiny neověřených taxonů patří rostliny, (1) u kterých výskyt na dobře známých lokalitách nebyl po více než 20–30 let (někdy užito i kratší období) potvrzen, ale ještě trvá možnost jejich opětovného nalezení na některém z dříve známých nalezišť nebo dokonce i objevení lokalit zcela nových. (2) Dále jsou sem řazeny dlouho nezářazené (i déle než 20–30 let) a dlouho nedoložené nenápadné taxony, které jsou snadno přehlédnutelné nebo je jejich výskyt na lokalitách občasný, případně nejsou botaniky dostatečně rozlišovány, a proto nejsou ani dokladovány. (3) Patří sem také velmi dlouhou dobu nezářazené taxony z kritických taxonomických skupin, zvláště pokud jim nebylo věnováno nějaké speciálně zaměřené studium.

Některé taxony z této skupiny bude možné po získání dostatečně důvěryhodných informací převést do skupiny kriticky ohrožených taxonů nebo mezi taxony skutečně vyhynulé.

C1 – Kriticky ohrožené (IUCN: critically endangered = CR)

Do této kategorie spadají (1) velmi vzácné a zároveň podstatně ohrožené taxony s výskytem omezeným jen na jednu nebo několik málo lokalit (zpravidla 1–5) vázaných většinou na ohrožené typy stanovišť, jež mizí převážně v důsledku lidských aktivit (např. slatiny, rašeliniště, chudé pastviny a pravidelně obhospodařované louky), ale někdy i z přirozených příčin (pád skalních bloků, změny stanovišť v důsledku úspěchu aj.). (2) populace těchto taxonů jsou často velmi málo početné (někdy již počet rostlin dokonce klesl pod kritickou hranici), mnohdy jsou fragmentární, navzájem vzdálené, tvořené rostlinami jen někdy kvetoucími a vzácně přinášejícími klíčivá semena nebo rostlinami přežívajícími na dané

¹Definice vyhynulých taxonů sensu IUCN (2001) zahrnuje celosvětovou populaci taxonu. V jižní části Čech nedošlo k vyhubení žádného taxonu, který by se vyskytoval pouze zde, je proto vhodnější užití termínu „regionálně vyhynulé“ (IUCN 2003).

lokalitě jen vegetativním způsobem apod. Taxony s tímto charakterem populací sem řadíme i tehdy, když počet jejich lokalit je vyšší než 5, protože při ochraně fytozenoofonu nelze v tomto případě striktně stanovený formální limit. (3) Dále sem patří taxony dříve hojnější až velmi hojné, u nichž došlo k podstatnému snížení počtu, rozsahu a hustoty lokálních populací, a to na celém území, takže nyní jsou již vzácné. Současný stav představuje často jen 10 % dřívějšího stavu a mnohdy ještě méně. (4) Tento trend lze ve stejné míře předpokládat i nadále (např. mnohé segetální druhy, druhy obnažených rybníčních den).

Pokud nebudou pro taxony této skupiny včas přijata účinná ochranná opatření (mnohé z nich nejsou zastoupeny v žádném maloplošném chráněném území), pak s velkou pravděpodobností značná část z nich z jihočeské květeny vymizí.

C2 – Silně ohrožené (IUCN: endangered = EN)

(1) Sem řadíme taxony s prokazatelným a trvalým ústupem, který se projevuje zvláště v poslední době zřetelným snižováním počtu, velikosti a hustoty dílčích populací na větší části sledovaného území nebo i na území celém, v některých případech taxony této kategorie již zcela vymizely ve větších územních celcích. Zastoupení může klesat až na 50 % původního stavu, avšak zpravidla se tak silný ústup netýká všech oblastí a populací, jako je tomu u taxonů předchozí kategorie C1. (2) Dále sem patří některé vzácné taxony s poměrně malým počtem lokalit (obvykle 6–20), jejichž existence je sice již tímto faktem ohrožena, někdy jsou některé z lokalit prokazatelně ohroženy, ale zatím ještě nelze současný stav označit jako kritický.

Úplné vymizení z flóry jižní části Čech těmito taxonům zatím nehrozí. Neбудou-li však přijata účinná ochranná opatření, mohou se některé z nich během krátké doby dostat do stavu kritického ohrožení.

C3 – Ohrožené či zranitelné (IUCN: vulnerable = VU)

Taxony sem zařazené (1) vykazují sice slabší, ale prokazatelný trvalý ústup. Ten se projevuje na území celého zájmového území nebo alespoň v jeho části hlavně zmenšováním rozsahu dílčích populací na jednotlivých lokalitách, (2) ale i vymizením taxonu z některých lokalit s chudšími populacemi, což vede k celkovému snížení hustoty výskytu. (3) Současný výskyt taxonů této kategorie představuje obvykle 50–80 % původního stavu. (4) Taxony sem zařazené jsou často vázány na stanoviště, která v současné krajině zanikají (nehnojené pastviny, kosené květnaté louky, mokřady a jiné bezlesí, které zarůstá a eutrofizuje se).

C4 – Vzácnější taxony vyžadující další pozornost (IUCN: near threatened = NT; Grulich 2012 = C4a)

Sem jsou zařazeny zejména taxony, (1) u kterých lze ohrožení vzhledem k různým rizikovým faktorům v relativně krátké době předpokládat. (2) Patří sem i některé sice hojnější taxony, jejichž existence je však do značné míry závislá na specifickém managementu stanovišť (pastva, pravidelná nebo nepravidelná disturbance apod.).

D1 – Nejasné případy regionálně vyhynulých a neověřených taxonů (IUCN: data deficient = DD; Grulich 2012 = A3)

Tato velmi různorodá skupina zahrnuje množství případů, (1) kdy chybějí dostatečné průkazné doklady o přítomnosti v jihočeské květeně (topografického nebo časového charakteru) nebo (2) není znám charakter jejich výskytu (náhodný, adventivní, autochtonní nebo dlouhodobější). (3) Kromě toho sem patří taxony, u kterých může jít o omyly v determinaci, existují domněnky o změně schedy, není vyloučen podvrh apod. (4) Dále se sem přiřazují případy starých a nejistých údajů o výskytu taxonů, údaje pochybné, mnohdy nikdy nepotvrzené. (5) Zařazeny jsou sem i taxony s nejasnou taxonomickou hodnotou.

Teprve po zevrubnějším studiu každého jednotlivého případu bude možno rozhodnout, zda taxon patří do skupiny A1 (eventuálně A2). Jedině cílený výzkum může přinést podklady pro objektivní rozhodnutí, zda má být ten který taxon někam přeřazen, nebo definitivně z jihočeské květeny (nejen současně, ale i historické) vyškrtnut.

D2 – Nedokonalé známé taxony (IUCN: data deficient = DD; Grulich 2012 = C4b)

Řadíme sem taxony, o kterých není zatím k dispozici dostatečné množství poznatků (1) taxonomických, (2) chorologických a (3) ekologických, aby mohl být přesněji stanoven konkrétní stupeň jejich ohrožení (např. doposud formálně nepopsané nebo nově popsané taxony s nedokonalé známým rozšířením, taxony, které nebyly v minulosti v území rozlišovány, nebo taxony s nejasnou taxonomickou hodnotou apod.). Další studium těchto taxonů je proto nanejvýš žádoucí.

Latinský a český název rostliny

Latinské a české názvy taxonů jsou sjednoceny podle práce Danihelka et al. (2012). Jména autorů za latinskými názvy taxonů jsou uvedena pouze v nadpisu textu o příslušném taxonu, jinde v textu ani v úvodních kapitolách uváděna nejsou. Pokud nebyl taxon doposud formálně popsán, je za latinským názvem připojena zkratka ined. Pokud taxon není uveden ve výše zmíněné práci, jsou vždy za názvy uvedeni autoři popisů.

Synonyma

Vzhledem k tomu, že se aktuální botanická nomenklatura (Danihelka et al. 2012) použitá v této knize u některých taxonů změnila oproti práci Chán (1999), je za zkratkou „Syn.“ uvedeno jméno, pod kterým je taxon širší botanické obci běžně znám. Uvedená synonyma jsou většinou jména užitá v Klíči ke květeně ČR (Kubát et al. 2002) nebo ve výchozím červeném seznamu (Chán 1999). Vzácně jsou připojena i synonyma jiná.

Legislativní ochrana v ČR a stupeň ohrožení ve vybraných regionech

U každého taxonu je za zkratkou „ČR“ uvedena informace o legislativní ochraně v České republice podle přílohy č. II vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb. Za lomítkem následuje zařazení taxonu ve 3. verzi celostátního Červeného seznamu (Grulich 2012) a za dalším lomítkem kategorie Komentovaného černého a červeného seznamu Šumavy (Procházka & Štech 2002). Abychom uvedli ohrožení taxonů do širšího geografického rámce, je rovněž připojeno ohrožení taxonů v Bavorsku (BY) a Horním Rakousku (OÖ). Symboly a zkratky jednotlivých kategorií jsou totožné se symboly použitými v citovaných seznamech a jsou shrnuty v tabulce 1. Pokud není taxon do příslušného seznamu zařazen, je uveden spojovník (-). V případě bavorského červeného seznamu spojovník (-) značí, že se taxon v Bavorsku nevyskytuje nebo není v území ohrožen. Vysvětlení pořadí jednotlivých symbolů znázorňuje následující schéma.

Tab. 1 – Kategorie a značky vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb. a červených seznamů České republiky, Šumavy, Bavorska a Horního Rakouska.
 Tab. 1 – Categories and symbols of the Supplement II of the Czech Republic's Ministry of the Environment Regulation No. 395/1992 and red lists of the Czech Republic, Šumava Mts, Bavaria and Upper Austria.

Kategorie / Category	Značka / Symbol
Vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb.	ČR
kriticky ohrožené	§1
silně ohrožené	§2
ohrožené	§3
taxony ve vyhlášce neuvedené	-
Česká republika (Grulich 2012)	
vyhynulé nebo vymizelé	A1
nezvěstné	A2
nejasné případy vyhynulých, vymizelých nebo neověřených	A3
kriticky ohrožené, rapidně ustupující (90 % a více populací taxonu vyhynulo a populací stále ubývá)	C1t
kriticky ohrožené, vzácné a ustupující (1–5 lokalit a taxon je na ústupu)	C1b
kriticky ohrožené, vzácné, ale recentně neustupující (zánik lokalit v minulosti, dnes 1–5 lokalit, taxon není na ústupu)	C1r
silně ohrožené, rapidně ustupující (50–90 % populací taxonu vyhynulo a populací stále ubývá)	C2t
silně ohrožené, vzácné a ustupující (6–20 lokalit a taxon je na ústupu)	C2b
silně ohrožené, vzácné, recentně neustupující (zánik lokalit v minulosti, dnes 6–20 lokalit a taxon není na ústupu)	C2r
ohrožené	C3
méně ohrožené	C4a
vzácnější vyžadující další pozornost – dosud nedostatečně prostudované	C4b
taxony v seznamu neuvedené	-
Šumava (Procházka & Štech 2002)	
vyhynulé	A1
nezvěstné (pravděpodobně vyhynulé)	A2
nejasné případy	A3
kriticky ohrožené	C1
silně ohrožené	C2
ohrožené	C3
vzácnější vyžadující další pozornost – méně ohrožené	C4a
vzácnější vyžadující další pozornost – dosud nedostatečně prostudované	C4b
taxony v seznamu neuvedené	-

Kategorie / Category	Značka / Symbol
Bavorsko (Scheuerer & Ahlmer 2003)	BY
vyhynulé	0
nezvěstné	0*
ohrožené vyhynutím	1
extrémně vzácné taxony potenciálně velmi ohrožené	R*
velmi vzácné taxony potenciálně ohrožené	R
silně ohrožené	2
ohrožené	3
potenciálně ohrožené	P
nedostatek informací ke zhodnocení ohrožení, ale ohrožení možné	G
taxony v seznamu neuvedené nebo se na území Bavorska nevyskytují	-
Horní Rakousko (Hohla et al. 2009)	OÖ
vyhynulé, vyhynulé nebo neověřené	0
ohrožené vyhynutím	1
silně ohrožené	2
ohrožené	3
vzácné, ale neohrožené	R
méně ohrožené	V
neohrožené	●
nedostatek informací ke zhodnocení ohrožení	D
nedostatek informací ke zhodnocení ohrožení, ale ohrožení možné	G
výskyt taxonu sporný	F
neofyt s tendencí zdomácnění	N-T
neofyt s efemérním výskytem	N-U
taxony v seznamu neuvedené	-

Vlastní text

Vymezení území – Vymezení území pro účely Červené knihy vychází z původního červeného seznamu (Chán 1999). Bylo vymezeno tak, aby zahrnovalo celé území bývalého Jihočeského kraje (před vznikem kraje Vysočina), ale zároveň odráželo fyto geografické členění tak, aby nemusely být rozděleny přirozené fyto geografické celky, které leží podstatnou částí v Jihočeském kraji, avšak zasahují i do přilehlých oblastí. Takto vymezené území neodpovídá žádnému administrativnímu ani geografickému celku a proto je označeno termínem „jižní část Čech“ (přestože je zahrnuta i malá část historického území Moravy – Dačicko), a nikoliv jižní Čechy, které jsou obvykle chápány v poněkud užším smyslu. Jádrovým územím je Jihočeský kraj, jehož hranice vymezují jižní část Čech ve fyto chorionech Střední Povltaví, Votická pahorkatina, Českomoravská vrchovina a Moravské podhůří Vysočiny. Do Plzeňského kraje zasahují svým územím fyto geografické okresy Horažďovická pahorkatina, Šumavsko-novohradské podhůří a Šumava. V kraji Středočeském leží severní část Břežnického Podbrdka a Čertova břemena a v kraji Vysočina část fyto geografického okresu Českomoravská vrchovina, východní části Středního Povltaví a Tábořsko-vlašimské pahorkatiny a severní část Jihlavských vrchů (obr. 4).

Zdroje dat – Rozšíření jednotlivých taxonů ve studovaném území bylo sestaveno na základě excerptu dvou hlavních zdrojů – Chánovy floristické kartotéky Jihočeské pobočky ČBS (Chán 2009) a Nálezové databáze Jihočeské pobočky ČBS (<http://jpcbs.prf.jcu.cz/dbjc/>). Chánova floristická kartotéka je v současné době uložena v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích a je spravována členy Jihočeské pobočky ČBS. V době zpracování červené knihy obsahovala kolem 600 publikovaných a rukopisných prací. Nálezová databáze Jihočeské pobočky ČBS (DatPob) obsahuje terénní záznamy členů pobočky, ale i velkou řadu publikovaných dat (např. Lepší et al. 2005 nebo Chán et al. 2005b). V současné době obsahuje 110 000 floristických údajů. Ke zpracování rozšíření rostlin byly využity také fyto cenologické snímky uložené do března 2008 v České národní fyto cenologické databázi (ČNFD) spravované na Ústavu botaniky a zoologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně (Chytrý & Rafajová 2003). Dále byla pro komentáře některých taxonů využita Databanka flóry České republiky (<http://florabase.cz/databanka/>), která sdružuje data Floristické dokumentace (FLDOK) Botanického ústavu AV ČR v Průhoních, České národní fyto cenologické databáze, Nálezové databáze Jihočeské pobočky České botanické společnosti a data České botanické společnosti. Databanka flóry České republiky byla využita pouze omezeně, neboť v době jejího zveřejnění byla již většina textů Červené knihy napsána. Autorský kolektiv rovněž nezískal možnost využívat data z rozsáhlé Nálezové databáze Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Systematicky byla do Červené knihy excerptována následující díla: Komentovaný červený seznam květeny jižní části Čech (Chán 1999), Květena ČR 1-8 (Hejný & Slavík 1988, 1990, 1992, Slavík 1995, 1997, 2000, Slavík & Štěpánková 2004, Štěpánková 2010)

a komentovaný černý a červený seznam cévnatých rostlin české Šumavy (Procházka & Štech 2002). U vybraných taxonů byla využita databáze Šumavy (Kolektiv 1995–2004) a i podklady ze zápisníků S. Kučery (Kučera 1992), J. Moravce (Moravec 1972a), J. Albrechta (Albrecht 1973–1980), J. Vaněčka (Vaněček 1972a) a V. Skalického (Skalický 1993). Dalšími zdroji byly nepublikované údaje z rukopisů či databázi jednotlivých území, např. Novohradských hor (Lepší et al.), VÚ Boletice (Grulich & Vydřava) nebo databázi k některým taxonomickým skupinám – rod *Rubus* a *Taraxacum* (Trávníček et al.) nebo čeledi *Orchidaceae* (Procházka 2010). U taxonů zařazených do kategorií C1 byl důsledně excerpován herbář Jihočeského muzea v Českých Budějovicích a dle možností a zájmu jednotlivých autorů byl herbář studován i u rostlin jiných kategorií. Údaje o rozšíření rostlin v současné době, stejně jako i četné dosud nepublikované nálezy, byly získány od celé řady členů a spolupracovníků Jihočeské pobočky ČBS i od řady dalších botaniků.

Přednostně je odkazováno na publikované údaje a na údaje z Nálezové databáze Jihočeské pobočky ČBS (DatPob) a České národní fytoecologické databáze (ČNFD). Pokud údaj nebyl publikován nebo není zapsán v žádné z veřejně přístupných databází, jsou citovány herbářové doklady uložené ve veřejných, popř. i soukromých sbírkách. I přes snahu vyhnout se prvotnímu publikování nálezů, obsahuje Červená kniha řadu dosud nezveřejněných pozorování rostlin.

Struktura textu – Struktura textu není z různých většinou pragmatických důvodů zcela jednotná, převažuje ovšem následující styl. Na začátku textu je taxon zasazen do širšího geografického kontextu. Nejčastěji je stručně popsáno rozšíření, ekologie a stanovištní vazba taxonu v České republice (nomenklatura syntaxonů je sjednocena podle práce Vegetace České republiky, Chytrý 2007, 2009, 2011, 2013), popř. je zmíněn celkový areál, fytogeografický nebo jiný význam a informace o biologii rostliny. Následuje podrobný popis rozšíření ve studovaném území, které je charakterizováno výčtem fytogeografických okresů a podokresů, v nichž byl taxon zjištěn. Fytochoriony jsou v textu zpravidla seřazeny vzestupně podle svých čísel (sensu Skalický in Hejný & Slavík 1988). U většiny rostlin jsou uvedeny podrobnější údaje, tj. nejbližší větší sídlo, u vzácných taxonů i podrobnější lokalizace. Z textu by mělo být patrné, odkud údaje o výskytu taxonu v každém fytochorionu pocházejí, tj. za každým fytochorionem nebo přímo za jednotlivými lokalitami je uveden zdroj (publikace, herbář, ústní či písemné sdělení apod.); pokud tomu tak není, je z úvodních vět patrné proč. Velmi často popis historického rozšíření předchází popisu recentního výskytu. Na konci textu je zhodnocen současný stav, popsáno ohrožení taxonu, popř. velmi stručně doporučen vhodný způsob aktivní ochrany.

Citování herbářů a pozorování – Pokud byl výskyt rostliny dokladován herbářovou položkou, je v závorce za lokalitou uveden sběratel, rok sběru a mezinárodní zkratka veřejné sbírky, kde je položka uložena, např. V. Žíla 2000 CB. Zkratky sbírek jsou sjednoceny podle práce Vozárová & Sutorý (2001) kromě zkratky CBFS, kterou je označen herbář Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Pokud není položka uložena ve veřejné sbírce, je uvedena zkratka „herb.“ a příjmení majitele sbírky, např. V. Žíla 2000 herb. Žíla. Uvedení zkratky křesťanského jména sběratele odlišuje odkaz na herbářové položky od citování literárních pramenů (pokud není křesťanské jméno sběratele známo, napomůže k odlišení od literárního odkazu herbářová zkratka, která následuje za rokem sběru, od něhož je oddělena pouze mezerou). Podobně je odlišeno pozorování, tomu však předchází zkratka „not.“. Nejčastěji citované sbírky, sbírky mimo ČR a jejich zkratky jsou shrnuty v odstavci Zkratky a latinské termíny.

Mapy

Pokud existuje práce, ve které je uvedena mapa nebo mapy rozšíření zpracovaného taxonu, je na ní v odstavci „Mapy“ odkázáno. Přednostně jsou uváděny mapy rozšíření v jihočeském regionu a v České republice. V některých případech, především u taxonů se středoevropským rozšířením (např. někteří zástupci rodu *Rubus*), je odkazováno i na mapy zobrazující celý areál. U většiny taxonů však mapy zobrazující celkový areál uváděny nejsou. V závorce za citací publikace je uvedeno území, které mapa pokrývá (použité zkratky lze najít níže v odstavci Zkratky a latinské termíny).

Autorství

Za každou státi o příslušném taxonu jsou uvedena jména a příjmení autorů, kteří původní text komentovaného červeného seznamu jižní části Čech (Chán 1999) upravili, popř. napsali dle potřeby komentář zcela nový. Původní text byl rozšířen o aktuální poznatky o rozšíření rostlin a stavu jejich populací a byl doplněn o literární a jiné odkazy tak, aby bylo patrné, z jakého zdroje každý údaj o výskytu dané rostliny pochází. Pokud byly zásahy do výchozích textů velmi malé nebo dokonce žádné, jsou jako autoři uvedeni „Václav Chán et al.“. Tímto způsobem je odkázáno na autory původních textů v práci Chán (1999).

Mapy obsazenosti fytochorionů

K zobrazení rozšíření rostlin je použita mapa fytochorionů (fytochorion je termín sdružující fytogeografický okres a podokres) převzatá z Regionálně fytogeografického členění ČR (Skalický in Hejný & Slavík 1988). Pokud byl taxon alespoň jednou v daném fytochorionu zaznamenán, je tento fytochorion vybarven. Jsou rozlišeny tři kategorie: původní výskyt ([ ]), adventivní výskyt ([ ]) a charakter výskytu neznámý ([ ]). Toto rozlišení nebylo provedeno u orchidejí a zástupců oddělení kapradiny (*Polypodiophyta*), u kterých je častý druhotný výskyt vzniklý díky snadnému šíření diaspor a možnosti uchycení na antropogenních stanovištích. Pouze u vybraných taxonů (viz tab. 4) je znázorněno aktuální (od roku 2000) rozšíření ([ ]) versus historický výskyt ([ ]). U fytogeografických okresů členěných na podokresy byly mapovány výskytu v jednotlivých podokresech. Pokud

byl výskyt rostliny v literárním zdroji vztažen pouze obecně k celému fytogeografickému okresu, který se dále člení v podokresy, pak tento údaj není v mapě zobrazen. Fytochoriony Střední Povltaví a Táborsko-vlašimská pahorkatina, které zasahují do území jižní části Čech dvěma částmi, a Boubínsko-stožecká hornatina, který má dvě disjunktní části, jsou mapovány jako jeden celek, tj. k obsazení obou částí stačil výskyt v části jedné. Záznamy z různých důvodů pochybné či nejisté (determinační omyly a nejistoty) nejsou v mapách zobrazeny stejně jako údaje o výsadbách. Mapy nebyly vytvořeny pro taxony kategorie D1, pro vybrané taxony v kategorii D2 a pro několik rostlin s nejasným charakterem výskytu (např. *Polemonium caeruleum* a *Spiraea salicifolia*).

Zkratky a latinské termíny

Herbářové sbírky

BRA – Slovenské národné múzeum, Bratislava
 BRNM – Moravské zemské muzeum v Brně
 BRNU – Ústav botaniky a zoologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně
 CB – Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
 CBFS – Katedra botaniky Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
 HOMP – Hornické muzeum Příbram
 KHMS – Muzeum Šumavy v Kašperských Horách
 LIT – Okresní vlastivědné muzeum v Litoměřicích
 M – Botanische Staatssammlung München
 MJ – Muzeum Vysočiny v Jihlavě
 MP – Východočeské muzeum v Pardubicích
 OH – Muzeum lesnictví, myslivosti a rybářství Ohrada v Hluboké nad Vltavou
 OL – Katedra botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci
 OLM – Vlastivědné muzeum v Olomouci
 OP – Slezské zemské muzeum v Opavě
 PL – Západočeské muzeum v Plzni
 PR – Národní muzeum v Praze
 PRA – Botanický ústav Akademie věd České republiky v Průhoncích
 PRC – Katedra botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze
 ROZ – Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy
 SOB – Husitské muzeum Tábor – pracoviště v Soběslavi
 WHB – Institut für Botanik, Universität für Bodenkultur, Wien

Zkratky světových stran

ju., jz., jjv., jz. – jižovýchodně, jihozápadně, jihojihovýchodně, jihojihozápadně
 sv., ssv., sz. – severovýchodně, severoseverovýchodně, severozápadně
 jvj., vsv. – východjihovýchodně, východoseverovýchodně
 zjz. – západojihozápadně

Mapy

A – Rakousko
 B – Bavorsko
 Č – Čechy
 ČR – Česká republika
 JČ – jižní Čechy
 M – Morava
 SR – Slovenská republika
 Š – Šumava
 ZČ – západní Čechy

Ostatní zkratky

agg. (aggregatio) – agregát, skupina druhů
 AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny
 cf. (confer) – srovnej
 ČBS – Česká botanická společnost
 ČSBS – Československá botanická společnost
 ČNFD – Česká národní fytoecologická databáze
 ČR – Česká republika
 DatPob – Nálezová databáze Jihočeské pobočky ČBS

det. (determinavit) – určit

et – a

et al. – a kolektiv

herb. – herbář

CHKO – chráněná krajinná oblast

in – v

in litt. – písemně sdělení

in prep. – připravováno

in verb. – ústní sdělení

ined. (ineditus) – nevydaný, nepublikovaný, nepopsaný (= taxon nebyl formálně popsán)

infraagg. (infraaggregatio) – podskupina, podagregát

JČU – Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

leg. (legit) – sebral, sbíral (= výskyt dokladován herbářovou položkou)

MU – Masarykova univerzita

not. (notavit) – zaznamenal, zapsal

nothosubsp. (nothosubspecies) – kříženec mezi dvěma poddruhy

NP – národní park

NPP – národní přírodní památka

NPR – národní přírodní rezervace

OŽP – odbor životního prostředí

PP – přírodní památka

PR – přírodní rezervace

rev. (revidit) – revidoval

s. coll. (sine collector) – sběratel neuveden

s. d. (sine dato) – datum neuvedeno

s. l. (sensu lato) – v širším pojetí

s. str. (sensu stricto) – v úzkém pojetí

sec. (secundum) – značí, že autor komentáře neměl k dispozici originální zdroj (publikaci, sdělení či herbářovou položku), ale pouze zdroj druhotný, uvedený za zkratkou

sect. – sekce

sensu – podle

ser. – série

stř. – střední

subsp. (subspecies) – poddruh

syn. – synonymum

UK – Univerzita Karlova v Praze

ÚSOP – Ústřední seznam ochrany přírody

ut – jako, jak

var. – varieta

VÚ – vojenský újezd

POROVNÁNÍ A SYNTÉZY

Rozdíly v zařazení taxonů mezi Červenou knihou a Komentovaným červeným seznamem květeny jižní části Čech

Přestože výběr taxonů a zařazení do kategorií ohrožení (viz výše) probíhalo podobným způsobem jako u verze první, jsou rozdíly mezi oběma výběry taxonů zřetelné. Celkový počet taxonů zpracovaných v Červené knize je 830, což je o zhruba 200 více než v první verzi (62 taxonů bylo naopak vyřazeno). Největším dílem se na tomto nárůstu podílí zařazení taxonů kritických rodů *Taraxacum* (50), *Rubus* (21), *Pilosella* (13), *Hieracium* (6) a také *Alchemilla* (2). Tato skutečnost odráží především pokračující intenzivní výzkum těchto kritických skupin na území jižní části Čech. Ten přináší především nálezy nových druhů zasahujících do jižní části Čech jen okrajově (např. druhy *Hieracium maculatum*, *Pilosella densiflora*, *Rubus canescens*, *R. silesiacus*, *R. sprengelii*, *Taraxacum aberrans*, *T. bellum*, *T. hamatifforme*). Byly však nalezeny také taxony, jejichž výskyt v ČR je omezen na jižní část Čech nebo je zde koncentrován, ale dosud zde nebyly známy (např. *Alchemilla glabricaulis*, *Pilosella scandiavoica*) nebo nebyly dostatečně rozlišovány od velmi podobných druhů (např. *Rubus elatior*), případně byly teprve recentně popsány (např. *Rubus kletensis*, *R. muhelicus*, *R. passaviensis*, *R. silvae-norticae*, *Taraxacum atroviride*, *T. moldavicum*) nebo jsou dokonce zatím jen připraveny k popisu (např. *Rubus jarae-cimrmanii*, *R. vatavensis*). Důvody zařazení těchto taxonů do Červené knihy jsou různé, od celkové vzácnosti a mimořádného fytogeografického významu (např. *Alchemilla baltica*, *A. glabricaulis*, *Taraxacum skalinskanum*)

až po momentální nedostatek informací o rozšíření a tedy nejistotu v míře ohrožení (např. *Rubus vatavensis*, *Taraxacum pronilobum*). V některých případech ke vzácnosti přistupují i taxonomické nejasnosti (např. *Pilosella brachiata*, *P. stoloniflora*, *Taraxacum intermedium* agg.). Pokračující výzkum naopak prokázal, že některé druhy z výše uvedených kritických rodů nejsou na území jižní části Čech ohroženy, a proto byly z nové verze seznamu vyřazeny (např. *Alchemilla glabra*, *Rubus bohemicola*, *R. epipsilos*, *R. koehleri*, *Taraxacum danubium*, *T. porrigentilobatum*).

Intenzivní floristický výzkum přinesl objevy a zařazení mnohých nových taxonů, jejichž výskyt na území jižní části Čech nebyl v době zpracování první verze znám nebo zveřejněn (např. *Allium angulosum*, *Cnidium dubium*, *Equisetum variegatum*, *Orobanche alsatica*), nebo byl zpochybňován a až nové nálezy jej potvrdily (např. *Rumex hydropathum*, *Salix repens*). Do Červené knihy byly nově zařazeny také taxony rozlišené nebo řádně prostudované až v poslední době (např. *Asplenium trichomanes* subsp. *pachyrachis*, *A. t.* subsp. *trichomanes*, *Dryopteris cambrensis*, *D. remota*, *Carex divulsula*, *C. leersii*, *C. otomana*, *Orobanche kochii*, *Pulmonaria officinalis*, *Senecio germanicus* subsp. *glabratus*).

Další poměrně významnou skupinou taxonů, které jsou do Červené knihy zařazeny nově, jsou taxony na území jižní části Čech archeofytní nebo potenciálně archeofytní, které do první verze nebyly zařazeny zejména kvůli pochybnostem o jejich původu. Nyní zařazeny byly, často do kategorie D1 nebo D2, protože sice původ jejich výskytu v jižní části Čech lze dnes již jen těžko stanovit s jistotou, ale jejich historický či současný výskyt v tomto regionu považujeme za významný. Jedná se například o *Allium rotundum*, *Althaea officinalis*, *Amaranthus blitum*, *Anthriscus cerefolium* var. *cerefolium*, *Aristolochia clematitis*, *Asperula arvensis*, *Bupleurum rotundifolium*, *Campanula bononiensis*, *Lathyrus aphaca*, *Muscari botryoides*, *Nepeta cataria*, *N. nuda*, *Nonea pulla*, *Salvia nemorosa*, *S. pratensis*, *S. verticillata*, *Stachys annua* nebo *Xanthium strumarium*.

Některé taxony nebyly zařazeny do první verze pouze opomenutím nebo pro nedostatek informací v době zpracování. Byly nyní doplněny na základě důsledné excerpe zdrojů. Jedná se například o *Arabis hirsuta*, *Batrachium penicillatum*, *Epilobium parviflorum*, *Galanthus nivalis*, *Gnaphalium norvegicum*, *Onopordum acanthium*, *Ranunculus polyanthemos*, *Spergula arvensis* subsp. *maxima*, *Veronica spicata*. V některých případech jde o případy sporné a nejasné (např. *Lonicera caerulea*, *Myricaria germanica*).

Pokračující degradace přírody jižní části Čech vedla k tomu, že byly nově zařazeny i druhy v minulosti hojné, které se ještě nedávno vyskytovaly po celém území roztroušeně, ale u kterých v současnosti probíhá další drastický ústup a šance na zvrácení tohoto trendu je malá. Jsou to například druhy *Euphrasia stricta*, *Nuphar lutea*, *Rhinanthus minor* a *Urtica urens*.

Naopak jiné druhy byly z nové verze seznamu vyřazeny, protože údaje o výskytu v jižní části Čech jsou jednoznačně mylné (např. *Asplenium adulterinum*, *Melica ciliata*, *Minuartia verna*, *Viola epipsila*, *V. pumila*), další taxony byly vyřazeny z důvodu taxonomických pochybností (např. *Carex juncella*, *Deschampsia cespitosa* subsp. *austrobohemica*, *Euphrasia curta*), zjevně nepůvodnosti výskytu (např. *Fritillaria meleagris*, *Matteuccia struthiopteris*) nebo hojného výskytu a neohrožení (např. *Filago arvensis*, *Soldanella montana*, *Utricularia australis*, *Valeriana dioica*, *Veronica scutellata*). Detailní přehled taxonů nezahrnutých v tomto vydání, avšak zařazených ve verzi první (Chán 1999) nebo v jakémkoliv kategorii ohrožení v aktuálním Červeném seznamu ČR (Grulich 2012) je uveden v tabulce 2 včetně zdůvodnění, proč taxon nebyl do Červené knihy zařazen. V tabulce 2 jsou mimo to komentovány i některé další taxony, u kterých je výskyt v jižní části Čech nejasný či sporný.

Pokud je v tabulce 2 uvedeno, že druh není na území jižní části Čech ohrožen, může to znamenat několik případů. Zcela neohroženy se zdají být druhy, u nichž je počet lokalit dlouhodobě stabilní a ani do budoucna není pravděpodobný významnější ústup v celém území (např. lesní rostliny jako *Aruncus dioicus*, *Athyrium distentifolium*, *Blechnum spicant*, *Circaea alpina*, *C. ×intermedia*, *Lilium martagon*, *Lycopodium annotinum*, *Soldanella montana* apod.). Za ustupující, avšak zatím neohrožené taxony je třeba považovat ty rostliny, u nichž zvláště v některých územích (často jsou to nižší polohy) nebo v některých biotopech (např. květnaté louky nebo okraje polí) počet lokalit zřetelně klesá v důsledku degradace krajiny. Celkově se však v jižní části Čech dosud vyskytují na mnoha lokalitách a v určitých územích (často v horách) nebo biotopech (např. lesní prameniště, skály a nově narušená místa) jsou dokonce hojné a mají dosud velké prosperující populace (např. *Carex flava*, *Epilobium palustre*, *Filago arvensis*, *Galeopsis ladanum*, *Lycopodium clavatum*, *Lycopsis arvensis*, *Myosotis palustris* subsp. *palustris*, *Orthilla secunda*, *Tephrosieris crispa*, *Valeriana dioica*, *Veronica scutellata*). Také se jedná o rostliny často vázané na lidská sídla, kde v poslední době ustupují silicímú civilizačnímu tlaku, ale dosud mají v některých částech území dostatečný počet populací a to často i v biotopech, které se nezdají být do budoucna příliš ohroženy (např. *Atriplex prostrata* subsp. *latifolia*, *Carduus nutans*, *Chenopodium bonus-henricus*, *Leonurus cardiaca*). Je tak také označena řada druhů rodů *Rubus* a *Taraxacum*, u kterých současná znalost rozšíření v jižní části Čech ukazuje, že jsou v území hojnější, než se předpokládalo v prvním zpracování (Chán 1999), a není ani důvod zařadit je do kategorie vzácnějších jako na celostátní úrovni (Grulich 2012).

Přesuny mezi kategoriemi ohrožení u taxonů zpracovaných v Červené knize i v Komentovaném červeném seznamu jižní části Čech

Ve srovnání s Komentovaným červeným seznamem květeny jižní části Čech (Chán 1999) došlo také k řadě přesunů mezi kategoriemi ohrožení u taxonů zařazených v obou verzích. Zatímco u kategorie vyhynulých (A1) taxonů došlo jen k mírnému zvýšení počtu, u rostlin kriticky (C1) a silně ohrožených (C2) došlo k významnému nárůstu počtu zařazených taxonů. Naopak se zmenšil počet nezvěstných taxonů (A2) a také nejasných vymřelých rostlin (D1).

Tab. 2 – Seznam taxonů nezahrnutých v Červené knize, ale zařazených do Komentovaného červeného seznamu květeny jižní části Čech (Chán 1999) nebo zařazených do jakékoliv kategorie ohrožení v aktuálním Červeném seznamu ČR (Grulich 2012). Jsou komentovány i další taxony uváděné z jižní části Čech, jejichž výskyt je v území sporný či nejasný.

Tab. 2 – The annotated list of taxa that are not included in this Red Book, but which are included in the Annotated Red List of South Bohemian flora (Chán 1999) or in the current Red List of the Czech Republic (Grulich 2012). Several other taxa, which are reported from the southern part of Bohemia and whose occurrence in the region is unclear or questionable, are also included.

Taxon	Důvod nezařazení do Červené knihy / Annotation	Ohrožení podle / Threat by	
		Chán 1999	Grulich 2012
<i>Achillea millefolium</i> subsp. <i>sudetica</i>	Morfotypy podobné tomuto taxonu jsou udávány z Bučiny a Zhůří u Železných Rud na Šumavě (Procházka & Štech 2002, Danihelka in Slavík & Štěpánková 2004). Příslušnost šumavských rostlin k tomuto taxonu, jakož i taxonomická hodnota jsou však doposud nejasné.	-	C4a
<i>Alchemilla glabra</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Anthericum lilii</i>	Veškeré záznamy na území jižní části Čech se týkají vysazených rostlin nebo se jedná o mylné a nedoložené údaje.	C1	C3
<i>Arenaria leptoclados</i>	V ČR taxonomicky nejasný druh (Danihelka et al. 2012). Údaj z Blatenska (Deyl & Škočdoplová-Deylová 1989) je velmi nevěrohodný (cf. Chán 1999).	A3	C4b
<i>Aruncus dioicus</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C4a
<i>Asplenium adulterinum</i>	Údaje z Křemžských hadců (Anonymus 1966) se na základě revize herbářových dokladů vztahují k druhu <i>A. viride</i> (L. Ekrt in litt.).	A3	C1r
<i>Athyrium distentifolium</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Atriplex prostrata</i> subsp. <i>latifolia</i>	Taxon není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Avenella flexuosa</i> subsp. <i>corsica</i> (Tausch) Valdés & H. Scholz	Na informaci o výskytu tohoto taxonu na Šumavě upozornil Procházka (in Hadinec et al. 2004). Bez podrobného průzkumu horských populací metličky křivolaké nelze dospět k jasnému závěru, zda se tento taxon v ČR skutečně vyskytuje, proto také nebyl zařazen do seznamu taxonů ČR (Danihelka et al. 2012).	-	-
<i>Barbarea vulgaris</i> subsp. <i>arcuata</i>	Taxon není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Blechnum spicant</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C4a
<i>Bolboschoenus maritimus</i>	Všechny literární údaje o výskytu druhů rodu <i>Bolboschoenus</i> v jižní části Čech patří jiným druhům (cf. Ducháček & Hroudová 2007). <i>Bolboschoenus maritimus</i> se přirozeně ve sledovaném území nevyskytuje, byl zaznamenán pouze jako zavlečený u hnojiště poblíž Klenové u Nové Bystřice (Ducháček & Hroudová 2006).	C3	C2b
<i>Callitriche cophocarpa</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Callitriche hamulata</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Carduus nutans</i> subsp. <i>nutans</i>	Taxon není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Carex buekii</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Carex flava</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Carex juncella</i> (Fr.) Th. Fr.	Rostliny označované v České republice tímto jménem patří ve skutečnosti k variabilnímu druhu <i>C. nigra</i> (Košnar et al. 2012, Danihelka et al. 2012).	C4	-
<i>Cerastium pumilum</i>	Údaje z jižní části Čech (Chán 1999, Smejkal in Hejný & Slavík 1990 a další) jsou s největší pravděpodobností mylné, vznikly záměnou za <i>C. glutinosum</i> (Letz et al. 2012).	C3	C3
<i>Circaea alpina</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Circaea ×intermedia</i>	Taxon není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-

Taxon	Důvod nezařazení do Červené knihy / Annotation	Ohrožení podle / Threat by	
		Chán 1999	Grulich 2012
<i>Corydalis pumila</i>	Údaj Mydlovary v Květeně ČR (Smejkal in Hejný & Slavík 1988) se pravděpodobně vztahuje k Mydlovarským luhům u Nymburka (cf. Čelakovský 1877), údaj České Budějovice (Smejkal in Hejný & Slavík 1988) je nanejvýš pochybný.	-	C3
<i>Deschampsia cespitosa</i> subsp. <i>austroroborica</i> (Deyl) Conert	Tento poddruh popsán z Blatenska (Deyl 1984) není v současnosti akceptován (cf. Danihelka et al. 2012) a vyžaduje zevrubnou taxonomickou revizi.	C4	-
<i>Epilobium lamyi</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C4b
<i>Epilobium palustre</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Euclidium syriacum</i>	Lokalita uvedená v práci Chán (1999) leží již za hranicemi sledovaného území.	A1	A1
<i>Euphrasia curta</i> (Fr.) Wettst.	Taxon sporné taxonomické hodnoty, podrobněji viz komentář u <i>E. nemorosa</i> .	A3	C4b
<i>Filago arvensis</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C3	C3
<i>Fritillaria meleagris</i>	Druh je v ČR považován za neofytní (Pyšek et al. 2012), tomu odpovídá i charakter výskytu v jižní části Čech.	A3	-
<i>Galega officinalis</i>	Výskyt druhu má na území jižní části Čech novodobý charakter (Chán 2009).	-	C4a
<i>Galeopsis ladanum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Galium elongatum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Genista sagittalis</i>	Druh je v ČR považován za neofytní (Pyšek et al. 2012) a tomu odpovídá i charakter výskytu v jižní části Čech.	C1	-
<i>Gentiana asclepiadea</i>	S největší pravděpodobností je druh v jižní části Čech nepůvodní (Lepší & Grulich in Lepší & Lepší 2011), někteří autoři však původní výskyt na Šumavě zcela nevylučují (cf. Procházka & Štech 2002).	-	C3
<i>Geranium dissectum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Hieracium neoplathyphyllum</i>	Příslušnost rostlin udávaných od Vráže (cf. Chrtek in Slavík & Štěpánková 2004) k tomuto druhu není jistá a vyžaduje další studium (J. Chrtek in litt.).	-	A3
<i>Hypericum maculatum</i> subsp. <i>obtusiusculum</i> (Tourlet) Hayek	Taxon je udáván z Jihočeských pánví (Schwarz 1965 sec. Zelený in Hejný & Slavík 1990), pro nevěrohodnost údajů nebyl akceptován do celostátního seznamu (Danihelka et al. 2012).	-	-
<i>Chenopodium bonus-henricus</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Isopyrum thalictroides</i>	Výskyt v zámeckém parku u Stráže nad Nežárkou (Chán 1999) je s největší pravděpodobností druhotný.	A3	C4a
<i>Juncus atratus</i>	Údaj od Tučap v Třeboňské pánvi (Berchtold in Čelakovský 1868) nebyl pravděpodobně doložen ani znovu ověřen (Chán 1999), proto jej považujeme za velmi nepravděpodobný.	A3	C1b
<i>Juncus minutulus</i>	<i>Juncus minutulus</i> je zahrnut do červeného seznamu rostlin Šumavy (Procházka & Štech 2002). Nově provedená biosystematická revize však ukázala, že rozlišování tohoto taxonu na úrovni druhu není oprávněné, jedná se pouze o morfologicky nevyhraněný cytotyp <i>Juncus bufonius</i> (Rooks et al. 2011).	-	C4b
<i>Knautia maxima</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Leontodon saxatilis</i> subsp. <i>saxatilis</i>	Výskyt na Třeboňsku (Klásterský 1950, Holub & Moravec 1952) je s největší pravděpodobností druhotný.	A1	A2
<i>Leonurus cardiaca</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a

Taxon	Důvod nezařazení do Červené knihy / Annotation	Ohrožení podle / Threat by	
		Chán 1999	Grulich 2012
<i>Lilium martagon</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C4a
<i>Lithospermum officinale</i>	Na území jižní části Čech je výskyt druhu nepůvodní (Slavík 2000).	C1	C2b
<i>Lycopodium annotinum</i> subsp. <i>annotinum</i>	Poddruh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C3
<i>Lycopodium clavatum</i> subsp. <i>clavatum</i>	Poddruh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C3
<i>Lycopsis arvensis</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Matteuccia struthiopteris</i>	Druh je na území celé České republiky považován za neofyt (Pyšek et al. 2012).	C3	-
<i>Melica ciliata</i> subsp. <i>ciliata</i>	Veškeré údaje o výskytu <i>M. ciliata</i> v jižní části Čech patří k druhu <i>M. transilvanica</i> (podrobněji viz komentář <i>M. transilvanica</i>).	A3	C3
<i>Minuartia verna</i> agg.	Některý z taxonů tohoto okruhu byl udáván od Netolic (Rohlena 1926). Výskyt je velmi nepravděpodobný a nebyl později znovu ověřen (Chán 1999).	A3	A3-C1r
<i>Myosotis palustris</i> subsp. <i>palustris</i>	Poddruh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4b
<i>Orthilia secunda</i> subsp. <i>secunda</i>	Poddruh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C3
<i>Peucedanum ostruthium</i>	Některí autoři zcela nevylučují možnost, že tento kdysi běžně pěstovaný a zplaňující druh je v nejvyšších polohách Šumavy původní (Procházka & Štech 2002). Celostátně je však považovaný za neofyt (Pyšek et al. 2012).	-	-
<i>Picris hieracioides</i>	Velmi pravděpodobně se v jižní části Čech vyskytuje druhotně a jeho výskyt má krátkodobý charakter.	C4	-
<i>Pilosella fuscoatra</i>	Výskyt druhu na Šumavě byl publikován v Additamentech (Hadíneck et al. 2002) a přejat i do Květeny ČR (Chrtek in Slavík & Štěpánková 2004). Později se však ukázalo, že se jedná o netypické rostliny <i>P. aurantiaca</i> nebo o křížence <i>P. aurantiaca</i> a <i>P. floribunda</i> . <i>Pilosella fuscoatra</i> v jižní části Čech neroste (J. Chrtek in litt.).	-	C1r
<i>Pilosella glomerata</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Pilosella macrostolona</i>	Druh je uváděn ze Slučího Tahu u Železných Rudy na Šumavě (Chrtek in Slavík & Štěpánková 2004), určení však není úplně jisté, pravděpodobně se jedná o málo typického zástupce druhu <i>P. piloselliflora</i> (J. Chrtek in litt.).	-	C2b
<i>Poa chaixii</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Potamogeton pusillus</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Primula elatior</i> subsp. <i>elatior</i>	Poddruh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Rosa agrestis</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C4b
<i>Rosa elliptica</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C4b
<i>Rosa pendulina</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Rosa villosa</i>	Druh je na území ČR považován za archeofyt (Pyšek et al. 2012), domníváme se však, že v jižní části Čech je spíše neofytem.	-	-
<i>Rubus bohemicola</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C3	C3

Taxon	Důvod nezařazení do Červené knihy / Annotation	Ohrožení podle / Threat by	
		Chán 1999	Grulich 2012
<i>Rubus constrictus</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C3	-
<i>Rubus epipsilos</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C3	C4a
<i>Rubus fasciculatus</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Rubus grossus</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Rubus chaerophyllus</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Rubus indusiatus</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C4a
<i>Rubus koehleri</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C3	-
<i>Rubus permollissimus</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Soldanella montana</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C3	C3
<i>Sparganium emersum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Taraxacum cristatum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Taraxacum danubium</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C2	-
<i>Taraxacum parnassicum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Taraxacum plumbeum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C3	C3
<i>Taraxacum porrigentilobatum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C3	C4a
<i>Taraxacum prunicolor</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Taraxacum rhaeticum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Taraxacum violaceinervosum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Tephrosia crispa</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Tilia platyphyllos</i> subsp. <i>cordifolia</i>	Taxon není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4b
<i>Tridentaria europaea</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Turgenia latifolia</i>	Druh byl v jižní části Čech nalezen pouze přechodně zavlečený na ruderalních stanovištích (Chán 1999). Považujeme ho za neofyt.	A1	A1
<i>Ulmus glabra</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	-
<i>Ulmus laevis</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Utricularia australis</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C4a
<i>Valeriana dioica</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C3	C4a
<i>Verbascum densiflorum</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	-	C4a
<i>Veronica scutellata</i>	Druh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C4a
<i>Viola epipsila</i>	Hodnověrné doklady z jižní části Čech, které by opravňovaly zařadit tento druh do květeny našeho území, chybějí (Kirschner & Skalický in Hejny & Slavík 1990).	A3	A3
<i>Viola pumila</i>	Údajný výskyt v Budějovické pánvi (Dostál 1989) je velmi pravděpodobně mylný (chybná determinace) (Daníhelka et al. 2009). Druh v jižní části Čech pravděpodobně nikdy nerostl.	A3	C2t
<i>Vicia pannonica</i>	Druh má v jižní části Čech s největší pravděpodobností pouze neofytní a nestálý charakter. Kromě náhodného zavlečení na pole a ruderalní biotopy byl rovněž vyséván jako součást krmných směsí (Vaněček 1969, Chrtková in Slavík 1995).	-	C2t
<i>Viscum album</i> subsp. <i>austriacum</i>	Poddruh není na území jižní části Čech ohrožen.	C4	C4a

Kategorie ohrožených taxonů (C3) zůstala zhruba stejně velká, ale zvětšil se celkový počet taxonů vzácnějších (C4) a taxonů nedostatečně prozkoumaných taxonomicky nebo s nedostatečnými informacemi o jejich rozšíření či původu výskytu (D2), které v minulosti tvořily jedinou kategorii C4 (podrobněji viz tabulka 3). Do vyšší kategorie ohrožení (pouze v rámci kategorií A a C) bylo zařazeno 109 taxonů, naopak do nižší kategorie 87.

Velmi překvapivě bylo v uplynulých letech objeveno 9 druhů považovaných v minulé verzi za vymřelé (*Aira praecox*, *Epipogium aphyllum*, *Hypochaeris glabra*, *Orchis purpurea*, *Pilularia globulifera*, *Schoenoplectus tabernaemontani*, *Sparganium angustifolium*, *Utricularia bremii* a *U. vulgaris*). Dále bylo nalezeno 16 druhů (*Botrychium multifidum*, *Bromus commutatus*, *Cyperus michelianus*, *Eleocharis uniglumis*, *Euphrasia micrantha*, *Herniaria hirsuta*, *Laserpitium latifolium*, *Malva pusilla*, *Melampyrum cristatum*, *Polycnemum arvense*, *Pulicaria vulgaris*, *Thalictrum minus*, *Trifolium rubens*, *Ventenata dubia*, *Veronica opaca* a *Veronica praecox*) v minulosti označených za neznámé. Byla také nalezena *Draba muralis*, původně zařazená v kategorii neznámých taxonů. Na základě nejasností o původu výskytu byla nyní zařazena do kategorie D2. Za pozitivní změnu lze považovat přesun druhu *Salix myrtilloides* z kategorie vyhynulých taxonů mezi taxony neznámé, protože se podařilo objevit herbářový doklad z roku 1981 z Hornovltavské kotliny, který ještě dává naději, že druh může v jižní části Čech dosud růst. Především na základě nálezů z poslední doby a stability některých populací byla snížena kategorie ohrožení u původně kriticky ohrožených taxonů. Z nich bylo 18 druhů (*Aira caryophylla*, *Asplenium viride*, *Botrychium matricariifolium*, *Carex davalliana*, *Crocus albiiflorus*, *Filago lutescens*, *Gagea villosa*, *Helictotrichon pratensis*, *Moneses uniflora*, *Myriophyllum alterniflorum*, *Ranunculus arvensis*, *Rubus salisburgensis*, *R. wimmerianus*, *Scheuchzeria palustris*, *Spergularia echinosperma* agg., *Taraxacum madidum*, *Veronica agrestis* a *V. triloba*) zařazeno mezi silně ohrožené, šest druhů (*Ceratophyllum submersum*, *Coleanthus subtilis*, *Dryopteris borrieri*, *Rubus centrobohemicus*, *R. henrici-egonis*, *R. orthostachyoides*) mezi ohrožené a jeden druh (*Rubus scissoides*) dokonce pouze do kategorie druhů vzácnějších vyžadujících pozornost. Podobně bylo možné snížit stupeň ohrožení u některých silně ohrožených druhů z první verze seznamu. Třináct z nich (např. *Carex riparia*, *Consolida regalis*, *Leucocjum vernum*, *Rubus elatior*, *Scirpus radicans*, *Taraxacum paucilobum*) bylo zařazeno mezi taxony ohrožené a dva (*Isolepis setacea* a *Pinus mugo*) mezi taxony vzácnější vyžadující pozornost. Do této kategorie pak bylo zařazeno také 21 rostlin hodnocených původně jako ohrožené (např. *Aphanes arvensis*, *Carex bohémica*, *Centaurium erythraea*, *Leersia oryzoides*, *Scorzonera humilis*).

Tab. 3 – Souhrnné počty taxonů v jednotlivých kategoriích Červené knihy a komentovaného červeného seznamu květeny jižní části Čech (Chán 1999).

Tab. 3 – Total numbers of taxa included in particular categories of this Red Book and the Annotated Red List of South Bohemian flora (Chán 1999).

Kategorie ohrožení / Threatened categories	A1	A2	A3/D1	C1	C2	C3	C4	D2	Celkem / Total
Červený seznam (1999)	39	43	22	193	132	156	110	-	695
Červená kniha (2013)	44	33	19	270	158	152	86	68	830

Naopak celá řada taxonů byla přeřazena do vyšších kategorií ohrožení, ať už proto, že původně se nezdál být stav tak vážný, nebo kvůli pokračujícímu negativnímu trendu v počtu lokalit či velikosti populací. Jedenáct druhů bylo přeřazeno z neznámých taxonů mezi taxony vyhynulé, protože splnily arbitrárně stanovená časová kritéria a pravděpodobnost jejich znovuobjevení mále poklesla (*Atriplex rosea*, *Camelina alyssum*, *Carex buxbaumii*, *C. hostiana*, *Epilobium anagallidifolium*, *Erysimum repandum*, *Chenopodium murale*, *Kickxia spuria*, *Nigella arvensis*, *Polycnemum majus*, *Rhynchospora fusca*). Devět druhů (*Asperugo procumbens*, *Bromus racemosus*, *Helichrysum arenarium*, *Chenopodium urbicum*, *Kickxia elatine*, *Linaria arvensis*, *Phyteuma orbiculare*, *Taraxacum trilobifolium* a *T. turfosum*) muselo být přeřazeno z kriticky ohrožených taxonů mezi taxony neznámé. Do této kategorie byla přeřazena i nadmutice bobulnatá (*Silene baccifera*) v minulosti považovaná pouze za silně ohrožený druh. Dalších 25 silně ohrožených taxonů původního seznamu (např. *Anthemis cotula*, *Centunculus minimus*, *Crepis praemorsa*, *Dianthus superbus*, *Lactuca viminea*, *Lycopodiella inundata*, *Pinus uncinata* subsp. *uliginosa*, *Pyrola chlorantha*, *Viola mirabilis*) bylo nyní zařazeno mezi rostliny ohrožené kriticky. Z původně ohrožených taxonů bylo 30 (např. *Achillea styriaca*, *Andromeda polifolia*, *Pedicularis sylvatica*, *Teesdalia nudicaulis*, *Thesium pyrenaicum*) převedeno mezi taxony silně ohrožené a tři (*Empetrum hermaphroditum*, *Genista pilosa*, *Taraxacum scanicum*) dokonce mezi kriticky ohrožené taxony. Z rostlin vzácnějších vyžadujících pozornost o původního seznamu byly dva (*Anthriscus cerefolium* var. *trichocarpus* a *Inula britannica*) zařazeny mezi kriticky ohrožené, pět (*Alchemilla plicata*, *Melica transilvanica*, *Pilosella lactucella*, *Rosa tomentosa* a *Salvia glutinosa*) mezi silně ohrožené a 21 (např. *Aconitum plicatum*, *Bupleurum falcatum*, *Eleocharis mamillata* subsp. *austriaca*, *Libanotis pyrenaica*, *Serratula tinctoria*) mezi ohrožené.

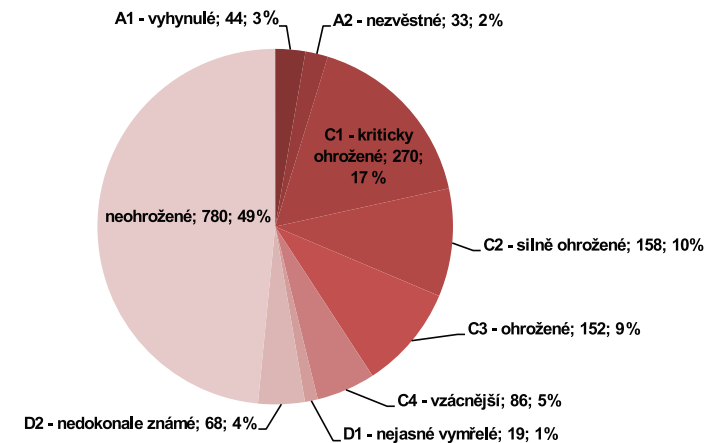
Určité přesuny nastaly také kvůli nejasnostem taxonomickým a především výskytu některých taxonů v jižní části Čech. Z kategorie kriticky ohrožených taxonů byl druh *Callitriche platycarpa* zařazen do kategorie D1, protože jeho historický ani současný výskyt nebyl dosud ve zkoumaném území spolehlivě prokázán. Do této kategorie byla kvůli taxonomickým nejasnostem přeřazena také vikev *Vicia oreophila* a kvůli nejasnému původu i *Conringia orientalis*, oba druhy byly původně hodnoceny jako neznámé. Druhy *Lathyrus hirsutus* a *Stratiotes aloides* pak byly zařazeny do kategorie D2, protože jejich původnost v území je sporná. Do této skupiny byly zařazeny i taxony dříve považované za silně ohrožené. Důvody jsou buď nejistý původ jihočeského výskytu (*Rosa majalis*, *Erophila spathulata*), nedostatečně známé rozšíření ve studovaném území (*Potentilla anglica*) nebo taxonomické nejasnosti (*Hieracium laevigatum* subsp.

gothicum). Podobné důvody vedly k přesunutí několika původně ohrožených taxonů (*Pyrus pyraister*, *Valeriana dentata* subsp. *eriosperma*, *Veronica officinalis* var. *alpestris*) do této kategorie. Stejně tak byly do kategorie D2 zařazeny taxony původně řazené mezi vzácnější a nejasné (*Aethusa cynapium* subsp. *elata*, *Betula carpatica*, *Carex digitata* var. *pellens*, *Festuca brevipila* a *Valeriana officinalis* agg.).

Podíl zpracovaných taxonů na celkové jihočeské květeně

Z jižní části Čech je v současnosti udáváno 1610 původních rostlin a archeofytů (neofyty nejsou do tohoto výběru zahrnuty). Z tohoto počtu je 830 taxonů (51 %) zařazeno do Červené knihy (obr. 1). Celkem 77 taxonů, tj. 5 % procent jihočeské flóry, vymizelo nebo jsou v současné době neznámé. Rostlin, které jsou v jihočeském regionu do různého stupně prokazatelně ohrožené (kategorie C1–C4), je celkem 666, což je 44 % ze všech v současnosti se v území vyskytujících taxonů. Tento vysoký podíl ohrožených rostlin je alarmující a ukazuje na špatný stav a nepříznivý vývoj přírodního prostředí. Relativně vysoké zastoupení kriticky ohrožených taxonů (17 %) odráží především vážný stav populací mnohých ohrožených rostlin, je však do jisté míry také navýšen zařazením taxonů, které mají v jižní části Čech exklávní výskyt v podobě několika málo nebo dokonce jediné lokality (mnozí zástupci rodů *Rubus* a *Taraxacum*) nebo zasahují do sledovaného území pouze okrajově z přílehlých oblastí, kde jsou poměrně časté (obzvláště termofyty středních Čech a jižní Moravy). Počet kriticky ohrožených taxonů také navyšuje zařazení rostlin, které doposud nesplňují kritérium počtu populací, avšak jejich úbytek je v poslední době rapidní a výhledy na zvrácení nepříznivého trendu jsou minimální (jedná se hlavně o rostliny slatinných a vlhkých luk). Nicméně i v celostátním červeném seznamu (Grulich 2012, Danihelka 2013) je zastoupení kriticky ohrožených rostlin ze všech kategorií nejvyšší a dosahuje 18 %. Zajímavý je také poměrně vysoký podíl nedostatečně prozkoumaných taxonů jihočeské flóry (4 %, 68 taxonů), který poukazuje na skutečnost, že i v tak intenzivně botanicky studovaném území, jímž jižní část Čech bezesporu je, je další botanický výzkum stále aktuální.

Pro srovnání je možno uvést, že v České republice je známo celkem 2642 původních a archeofytických taxonů, z toho 65 % je zařazeno do červeného seznamu (Grulich 2012). Co se týče poměrného zastoupení jednotlivých kategorií, je situace na celostátní úrovni velmi podobná, pouze zastoupení ohrožených taxonů a to ve všech kategoriích ohrožení je v řádu jednotek procent vyšší. Podíl ostatních kategorií je zhruba stejný.

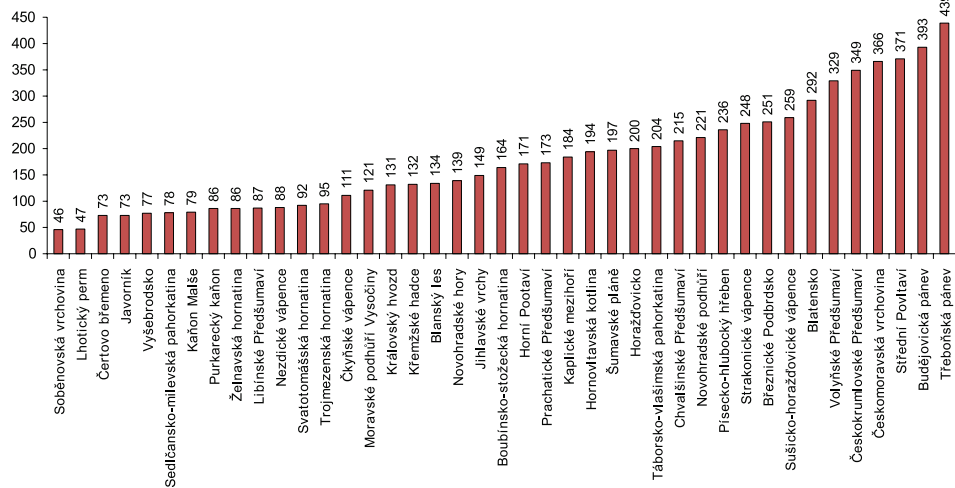
Obr. 1 – Počty taxonů zařazených do jednotlivých kategorií Červené knihy a taxonů neohrožených a jejich podíl na celkovém počtu původních a archeofytických taxonů známých z jižní části Čech.

Fig. 1 – Numbers of taxa included in particular categories of this Red Book and number of non-threatened taxa and their percentage in the total number of native taxa and archeophytes known from the South Bohemian region.

Počet a koncentrace ohrožených rostlin ve fytochorionech

Nejvíce ohrožených taxonů bylo zaznamenáno v plošně rozsáhlých fytochorionech, tj. v Třeboňské pánvi, Budějovické pánvi, Středním Povltaví a na Českomoravské vrchovině. Naopak nejméně taxonů bylo zjištěno v nejmenších fytogeografických jednotkách, tj. Soběnovské vrchovině, Lhotické permu, Čertově břemeni, Javorníku a Vyšebrodsku (obr. 2). Tyto výsledky odrážejí zejména obecně známou skutečnost, že počet taxonů roste se zvětšující se plochou. Pokud se pokusíme odstranit

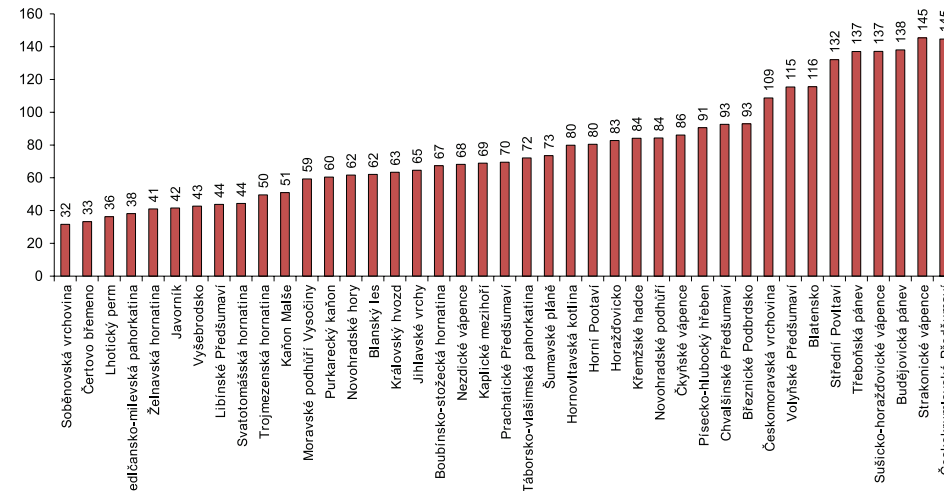
tento vliv a vztáhneme počet taxonů na logaritmovanou plochu fytochorionů (vztah mezi počtem druhů a plochou je přibližně logaritmický), získáme podstatně lepší představu o tom, do kterých území je výskyt ohrožených taxonů koncentrovan. Z obrázku 3 je patrné, že to jsou především větší vápencové fytochoriony (Českokrumlovské Předšumaví, Strakonické vápence, Sušicko-horažďovické vápence). To potvrzuje známou zkušenost, že vápencové fytochoriony jsou z hlediska diverzity ohrožených rostlin významné. Je to způsobeno nejen zařazením většího počtu v regionu vzácných vápnomilných druhů do Červené knihy, ale také poněkud příznivějšími podmínkami pro přežívání druhů citlivých k nepříznivým změnám v krajině (např. blokování sukcese na mělčích půdách, členitější reliéf). V případě Sušicko-horažďovických vápenců zvyšuje diverzitu i údolí Otavy, stejně jako v případě Českokrumlovského Předšumaví kaňon Vltavy. Hned za významnými vápencovými fytochoriony následují v počtu ohrožených taxonů vztaženém na plochu obě Jihočeské pánve. To jen zdůrazňuje jejich význam pro zachování biodiverzity rostlin. Zcela zásadní je to v případě Třeboňské pánve, která přes svůj plochý reliéf poskytuje velmi různorodá stanoviště. Jsou v ní zastoupeny rostliny otevřených i lesních rašelinišť, oligotrofních až eutrofních mokřadů, vod i píscin a světlych lesů. K vysokému počtu taxonů na plochu Budějovické pánve vedle vysoké floristické prozkoumanosti Budějovicka v minulosti (Marek 1910) významně přispívá to, že zahrnuje některé okrajové partie Předšumaví s drobnými vložkami bazických hornin a údolí několika řek s návazností na kaňony vyvinuté v sousedních fytochorionech, ale také vysoký podíl ruderalních a polních archeofytů. Diverzita biotopů způsobená velkým rozsahem nadmořské výšky, drobnými vápencovými vložkami a přítomností rybníků je také příčinou předního postavení Volyňského Předšumaví v tomto srovnání. Významná pozice Středního Povltaví je dána jednak velkou diverzitou stanovišť v jeho kaňonech, ale také zařazením taxonů, které sem vyzařují z oblastí svého hojnějšího výskytu ve středních Čechách. Význam stanovištní diverzity v údolích řek dokládá i zřetelný posun malého fytochorionu Kaňon Malše o čtyři místa dopředu ve srovnání s absolutním počtem ohrožených taxonů ve fytochorionu. Naopak výrazný posun Českomoravské vrchoviny ze čtvrtého místa v absolutním počtu ohrožených taxonů na deváté místo v počtu taxonů vztaženém na plochu ukazuje na relativní jednotvárnost tohoto území. Koncové postavení nejmenších a homogenních fytochorionů (Soběnovská vrchovina, Lhotický perm, Čertovo břemeno) se nezměnilo ani po vztažení počtu ohrožených taxonů na plochu.

Obr. 2 – Počet ohrožených taxonů v jednotlivých fytochorionech.
Fig. 2 – Number of threatened taxa in particular phytogeographical districts.

Porovnání historického a recentního rozšíření u vybraných zástupců hlavních ekologických skupin

U vybraných rostlin byl v mapách rozlišen aktuální (od roku 2000) výskyt od historického rozšíření. Byly vybrány rostliny, které výrazně ustupují a zároveň dobře reprezentují hlavní ohrožené biotopy jihočeského regionu (tab. 4). Obecně platí, že výrazně ustupující rostliny se doposud zachovaly v oblastech s hojným historickým výskytem, a naopak vymizely z oblastí, kde nikdy nebyly hojné nebo se tam nacházely v suboptimálních ekologických podmínkách (např. *Cyperus flavescens*, *Gentianella praecox* subsp. *bohemica*, *Littorella uniflora*, *Potamogeton gramineus*, *Pseudognaphalium luteoalbum*, *Pulsatilla vernalis*, *Ranunculus lingua*). Dále je patrné, že řada ohrožených rostlin doposud přežívá ve vyšších polohách, kde eutrofizace a změny prostředí probíhaly pomaleji a intenzifikace zemědělství nebyla tak důkladná jako

Obr. 3 – Počet ohrožených taxonů v jednotlivých fytochorionech vztažených na logaritmovanou plochu.
Fig. 3 – Number of threatened taxa in particular phytogeographical districts divided by the logarithm of area of relevant districts.

v nižších polohách. Je to zřejmě například na druzích pastvin a luk (*Botrychium multifidum*, *Dactylorhiza sambucina*, *Gentianella praecox* subsp. *bohemica*, *Orchis ustulata*, *Spiranthes spiralis*) nebo lučních pramenišť (*Montia fontana* subsp. *amporitana*, *Sedum villosum*), ale také na některých vodních druzích vázaných na oligotrofní vody (*Nuphar pumila*). Mimořádně vzácné jsou v současnosti rostliny slatinných luk (*Blysmus compressus*, *Gentiana verna*, *Tofieldia calyculata*), které přežívají zcela výjimečně na ojedinělých lokalitách. Některé rostliny jsou dnes vázány výhradně na vápencové oblasti, přestože se v minulosti vyskytovaly na podstatně větší části území (*Goodyera repens*, *Viola mirabilis*). Ústup je patrný i u rostlin stinných lesů, které jsou dnes vázány na horské polohy (*Epipogium aphyllum*), nebo naopak u rostlin světlych, často borových lesů, které dosud přežívají v Třeboňské pánvi a některých oblastech Předšumaví, velmi vzácně i jinde (*Chimaphila umbellata*, *Pulsatilla vernalis*). V Třeboňské pánvi se díky příhodným geologickým podmínkám nacházejí poslední refugia rostlin iniciálních sukcesních stadií, které v jiných oblastech regionu téměř nebo zcela vyhynuly (*Hypochaeris glabra*, *Pseudognaphalium luteoalbum*). Polní plevele se často zachovaly v teplejších, tradičně zemědělských oblastech, např. v Budějovické pánvi (*Bromus secalinus*, *Veronica opaca*). Podobně ruderalní rostliny se dosud častěji vyskytují v teplejších oblastech, např. v Budějovické pánvi nebo na Strakonicku (*Anthemis cotula*, *Chenopodium vulvaria*), nebo přežívají na specifických biotopech jako např. v rybních sádkách (*Pulicaria vulgaris*) nebo na skalnatých stanovištích převážně v údolích řek (*Artemisia scoparia*). Do výběru nebyly zahrnuty rostliny skal, jejichž úbytek není tolik výrazný jako u uvedených ekologických skupin (viz tab. 4).

Tab. 4 – Seznam druhů, u kterých bylo rozlišeno historické (do roku 2000) a aktuální rozšíření v mapách. Druhy jsou rozříděny podle biotopů nebo do ekologických skupin.
Tab. 4 – List of taxa in which the historical (till 2000) and current distribution have been distinguished in maps. The taxa are classified into habitats or ecological groups.

Taxony a jejich biotopy / Taxa and their habitats	Strana / Page	Taxony a jejich biotopy / Taxa and their habitats	Strana / Page
Polní plevel / Weeds		Stojaté vody / Still water bodies	
<i>Bromus secalinus</i>	87	<i>Nuphar pumila</i>	279
<i>Veronica opaca</i>	452	<i>Potamogeton gramineus</i>	325
Slatinné louky / Calcareous fens		Pastviny a krátkostébelné louky / Pastures and low-growing grasslands	
<i>Blysmus compressus</i>	80	<i>Botrychium multifidum</i>	85
<i>Gentiana verna</i> subsp. <i>verna</i>	207	<i>Gentianella praecox</i> subsp. <i>bohemica</i>	210
<i>Tofieldia calyculata</i>	430	<i>Spiranthes spiralis</i>	393

Taxony a jejich biotopy / Taxa and their habitats	Strana / Page	Taxony a jejich biotopy / Taxa and their habitats	Strana / Page
Louky / Meadows		Bory a vřesoviště / Pine forests and heathlands	
<i>Dactylorhiza sambucina</i>	157	<i>Chimaphila umbellata</i>	132
<i>Orchis ustulata</i> var. <i>ustulata</i>	290	<i>Pulsatilla vernalis</i> var. <i>vernalis</i>	336
Skalnaté a kamenité biotopy ovlivněné člověkem / Human-influenced rock outcrops		Listnaté lesy nižších poloh a křoviny / Broadleaved forests of lower altitudes and shrubs	
<i>Artemisia scoparia</i>	69	<i>Viola mirabilis</i>	459
Rašelinné louky / Fen grasslands		Prameniště / Springs	
<i>Sedum villosum</i>	383	<i>Montia fontana</i> subsp. <i>amportitana</i>	269
Otevřené píščiny / Open grasslands on sandy soils		Obnažená dna / Exposed fishpond bottoms	
<i>Hypochaeris glabra</i>	226	<i>Cyperus flavescens</i>	150
<i>Pseudognaphalium luteoalbum</i>	333	<i>Littorella uniflora</i>	251
Bučiny a jehličnaté lesy / Beech and coniferous forests		Ruderální biotopy v sídlech / Ruderal habitats in settlements	
<i>Epipogium aphyllum</i>	183	<i>Anthemis cotula</i>	60
<i>Goodyera repens</i>	213	<i>Chenopodium vulvaria</i>	131
Vlhká ruderální místa / Wet ruderal habitats		Tůně, bažiny, bahnitě okraje rybníků / Vegetation of muddy sediments	
<i>Pulicaria vulgaris</i>	335	<i>Ranunculus lingua</i>	343

PODĚKOVÁNÍ

Velký dík patří řediteli Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, panu Pavlu Šafrovi, který neváhal finančně zajistit tisk celé knihy. Bez jeho vstřícného přístupu by se kniha vydávala podstatně obtížněji.

Editoři děkují všem, kteří poskytli svá pozorování a nálezy či poskytli jiné konzultace. Kromě členů autorského kolektivu to byli Dan Abazid, Lubomír Adamec, Josef Albrecht, Alena Albrechtová, Zuzana Balounová, Petr Batoušek, Jan Blahovec, Denisa Blažková, Iva Bufková, Luděk Čech, Zdeněk Čermák, Rostislav Černý, Pavla Čížková, Vladislav Čurn, Alexandra Čurnová, Martin Dančák, Václav Dolanský, Jan Fišer, Bohumil Florián, Martin Foušek, Jiří Hadinec, Josef Hlásek, Rudolf Hlaváček, Iva Hodálová, Michael Hohla, Milan Hornát, Miroslava Hurtová, Štěpán Husák, Jan Chlumský, Eva Chvojková, Radek Janák, Martin Janda, Lucie Jarošová, Dana Jenčová, Jana Jersáková, Alena Jírová, Vít Joza, Jarmila Karlovská, Jan Kirschner, Alexandra Klaudisová, Zdeněk Klimeš, Petra Konvalinková, Milan Kotlínek, Eva Koutecká, Lenka Kovačková, Tibor Králik, Michal Krátký, Bohdan Křísa, Karel Kubát, Tomáš Kučera, Roman Kujal, Eva Legátová, Pavel Leischner, Jan Lepš, Vojen Ložek, Ivan Lukeš, Filip Lysák, Josef Majer, Jiří Malíček, Norbert Meyer, Bohuslav Nauš, Jana Navrátilová, Jaroslava Nesvadbová, Jan Neuwirth, Zdenka Otýpková, Robert Ouředník, Marcela Paloudová, Lenka Pivoňková, Karel Prach, Ivo Procházka, Jiří Pykal, Jiří Rybenský, Jiří Řehounek, Klára Řehouňková, Jiří Sádlo, Alena Schusserová, Jiří Sladký, Tomáš Smrž, Jaromír Sofron, Tomáš Šedivý, Božena Šerá, Otakar Šída, Jan Šinko, Petr Šiška, Anna Šlechtová, Petr Šmarda, Táňa Štechová, Jan Štěpánek, Jaromír Švarc, Jakub Těšitel, Tamara Těšitelová, Čestmír Vitner, Jan Vondrák, Jiří Wimmer, Jiří Zázvorka a František Zima.

Jsmo velmi zavázáni recenzentům Josefu Albrechtovi, Luďkovi Čechovi, Jaroslavě Nesvadbové a Jaromíru Sofronovi za pečlivé pročení celého rukopisu a podnětné připomínky. Velký dík patří také všem, kteří poskytli své fotografie. Václavu Kahovcovi děkujeme za grafické navržení obálky. Milanovi Chytrému děkujeme za poskytnutí dat z České národní fytoecologické databáze. Bohumilu Trávníčkovi a Jiřímu Zázvorkovi děkujeme za poskytnutí dat z připravovaného Atlasu ostružiníků České republiky. Anglické texty laskavě editovala Ruth Evans. Děkujeme rovněž Michaeli Lepší za pomoc při kontrole literárních odkazů, Pavlu Leischnerovi za technickou pomoc a Áronu Tkadlečkovi za pomoc při kontrole ohrožení rostlin v Bavorsku. Editoři děkují svým rodinám za podporu.

Kateřina Šumberová byla podpořena grantem číslo KJB600050803 (GA AV ČR), grantem číslo 206/09/0329 (GAČR), výzkumným záměrem BÚ AV ČR číslo AVOZ60050516, grantem číslo RVO 67985939 (institucionální podpora BÚ AV ČR) a 7AMB12AT015 u MŠMT.

Mezofytikum

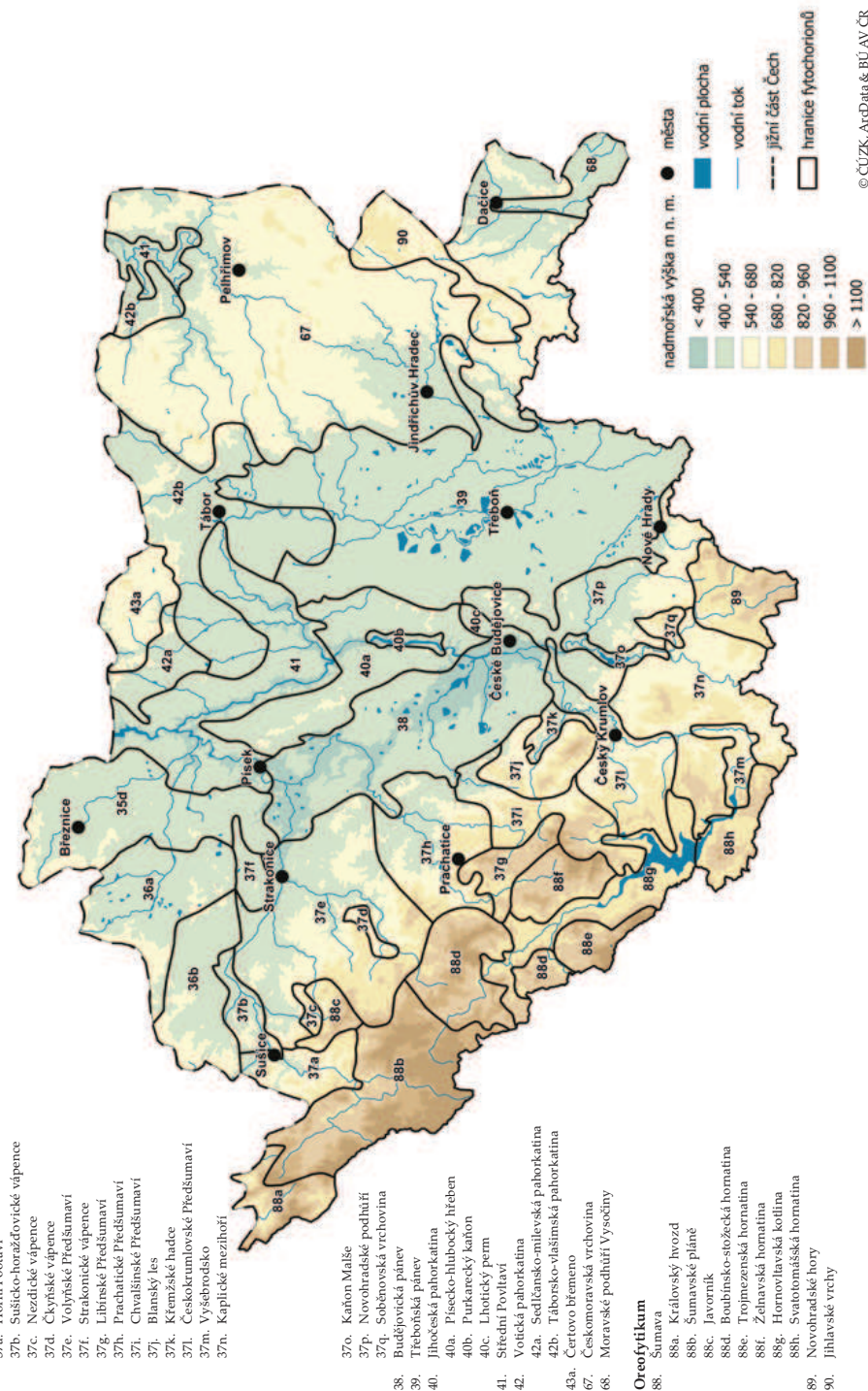
- 35d. Březišské Podbrdsko
- 36. Horažďovická pahorkatina
- 36a. Blatensko
- 36b. Horažďovicko
- 37. Sumavsko-novohradské podhůří
- 37a. Horní Pootaví
- 37b. Sušicko-horažďovické vápence
- 37c. Nezdické vápence
- 37d. Čtyřské vápence
- 37e. Volýšské Předšumaví
- 37f. Strakonické vápence
- 37g. Librišské Předšumaví
- 37h. Prachatické Předšumaví
- 37i. Chvalšinské Předšumaví
- 37j. Blanský les
- 37k. Křemžské hradce
- 37l. Českokrumlovské Předšumaví
- 37m. Vyšebrodsko
- 37n. Kaplické mezihůří

- 37o. Kaňon Malše
- 37p. Novohradské podhůří
- 37q. Soběnovská vrchovina
- 38. Budejovická pánev
- 39. Treboňská pánev
- 40. Jihočeská pahorkatina
- 40a. Písecko-hlubocký hřeben
- 40b. Purkarecký kaňon
- 40c. Lhotický perm
- 41. Střední Poutlaví
- 42. Votická pahorkatina
- 42a. Sedčansko-milněvská pahorkatina
- 42b. Táborsko-vlašimská pahorkatina
- 43a. Certovo břemeno
- 67. Ceskomoravská vrchovina
- 68. Moravské podhůří Vysočiny

Oreoxytikum

- 88. Šumava
- 88a. Královský hvozd
- 88b. Šumavské pláne
- 88c. Javorník
- 88d. Boubínsko-stožická hornatina
- 88e. Trojmezenská hornatina
- 88f. Žehavská hornatina
- 88g. Hornovlavská kotlina
- 88h. Svatoštomáská hornatina
- 89. Novohradské hory
- 90. Jihlavské vrchy

Obř. 4 – Mapa vymezeného území se zobrazenými fytochoriony.
Fig. 4 – Map of studied area showing borders of phytogeographical units.

C4

***Abies alba* Mill. – jedle bělokora**

ČR: -/C4a/C4a; BY: -; OÖ: ●

Jedle bělokora byla v minulosti velmi rozšířenou dřevinou, která pravděpodobně již v období kolem začátku našeho letopočtu tvořila na území jižní části Čech rozsáhlé porosty (Rybniček & Rybníčková 1978). Až do začátku novověku byla v některých oblastech nejčastější dřevinou, pravděpodobně zejména v Třeboňské pánvi a v Šumavsko-novohradském podhůří. Ještě na začátku 20. století bylo její zastoupení v některých oblastech velmi významné, tvořila 10–13 % lesních porostů např. na Pelhřimovsku a Novobystřicku (Ambrož J. 1951). Dnešní zastoupení jedle v Jihočeském kraji je pouze 1,5 % (Anonymus 2001–2004). Jedle pravděpodobně pozitivně reaguje na určité lidské vlivy, jako jsou lesní pastva, hrabání steliva a toulavá seč (Málek 1971, 1983). Ústup jedle, jehož příčiny nejsou dosud uspokojivě objasněny, je patrný již od 18. století (Málek 1980). Razantně se urychlil zavedením holosečného způsobu hospodaření. V současnosti se jedle vyskytuje vzácně až roztroušeně téměř v celé oblasti jižní části Čech, údaje o jejím výskytu chybějí jen z Nezdických vápenců. Rozsáhlejší porosty tvoří v nevápencových oblastech Šumavsko-novohradského podhůří, v Třeboňské pánvi a ve Středním Povltaví v údolí Lužnice a Otavy (Husová 1968, Grulich 2006, Boublík 2007, Boublík & Zelený 2007). Velmi vzácná je v Březnickém Podbrdsku, na Blatensku, Horažďovicích, na Čkyňských a Strakonických vápencích, v Budějovické pánvi, Sedlčansko-milevské a Táborsko-vlašimské pahorkatině a na Čertově břemeni. Největší ohrožení pro současné populace jedle představuje holosečný způsob hospodaření a příliš vysoké stavy zvěře, která likviduje přirozené zmlazení i umělé výsadby. I přesto, že je jedle do lesních porostů uměle zaváděna, lze předpokládat, že původní populace postupně zaniknou, pokud nebudou přijata účinná opatření na jejich ochranu (vyloučení holosečí, snížení stavů spárkaté zvěře či důkladné oplocení přirozeně zmlazujících porostů).

Mapy: Kučera 1966 (Novohradské hory a podhůří), Kučerová 1974 (jižní část Jihočeské pahorkatiny a Lišovský práh), Slavík 1990 (ČR).

Karel Boublík

C1

***Achillea nobilis* L. – řebříček sličný**

ČR: -/C3/-; BY: 2; OÖ: -

Prvý výskyt řebříčku sličného na území jižní části Čech zaznamenal F. Mardetschläger u Českého Krumlova

v Českokrumlovském Předšumaví (Mardetschläger 1869a). Od Českého Krumlova jsou i další nálezy R. Allrama (Allram 1882) a F. Jechla (Čelakovský 1883). Dále byl tento druh nalezen v Budějovické pánvi na hrázi rybníka Bezdrev (Danihelka in Slavík & Štěpánková 2004) a v Třeboňské pánvi u Třeboně (Čelakovský 1888b). V Prachatickém Předšumaví byl později řebříček sličný nalezen E. Jiráškem u Vlachova Břeží (Rohlena 1928). Tuto lokalitu se podařilo ověřit v roce 1958 V. Chánovi (Chán & Lukáš 1968), při úpravách terénu pro hřbitov však později zanikla. Na Strakonických vápencích nalezl řebříček sličný J. Holub na počátku 40. let na Šibenicím vrchu u Strakonice (v Květeně ČR je tato lokalita chybně zařazena do Volyňského Předšumaví). V roce 1954 potvrdil Holubovu lokalitu V. Chán a v roce 1956 nalezl v nevelké vzdálenosti další (Hartl et al. 1957). Václav Chán ověřil v roce 1962 i historické údaje od Českého Krumlova. Bez bližších podrobností uvádí V. Spudilová lokalitu u Orliku nad Vltavou ve Středním Povltaví (Spudilová 1957), tento výskyt však zřejmě není doložen (cf. Danihelka in Slavík & Štěpánková 2004). Původ výskytu řebříčku sličného na většině území jižní části Čech je sporný. V Květeně ČR (Danihelka in Slavík & Štěpánková 2004) jsou uvedené výskyt považovány za vzniklé zavlečením. Za původní je považován výskyt na Českomoravské vrchovině mezi městy Dačice a Slavonice a dále výskyt v Moravském podhůří Vysočiny. Ve zpracované části tohoto fytochorionu leží lokalita u Županovic, na které řebříček nalezl V. Skalický v roce 1968. Tento výskyt však již zanikl (Chán 1999). V současné době se tento druh vyskytuje ve sledované oblasti jen při okraji borového lesa na Šibenicím vrchu u Strakonice (R. Paulič 2009 PRC). K udržení druhu je nutno zachovat původní rozvolnění vegetačního krytu a zabránit náletu dřevin.

Mapy: Šmarda 1963 (M), Chán & Lukáš 1968 (JČ).

Milan Štech

D2

***Achillea pratensis* Saukel & R. Länger – řebříček luční**

ČR: -/-/; BY: -; OÖ: ●

Řebříček luční je rozlišován poměrně krátké období a scházejí proto podrobnější údaje o jeho rozšíření. V rámci České republiky patří jihozápadní Čechy k oblastem jeho vzácnějšího výskytu. V jižní části Čech byl vzácně zaznamenán na Sušicko-horažďovických vápencích, ve Volyňském Předšumaví, v Českokrumlovském Předšumaví, Budějovické a Třeboňské pánvi, na Pisecko-hlubockém hřebenu, ve Středním Povltaví, Sedlčansko-milevské a Táborsko-vlašimské pahorkatině. Druh roste v pravidelně kosných mezoofilních loukách, popř. v antropogenních biotopech (zahrady, příkopy apod.)

(Danihelka in Slavík & Štěpánková 2004). Při zachování pravidelné seče a přiměřeného hnojení není bezprostředně ohrožen.

Mapy: Danihelka & Rotreklová 2001 (ČR).

Petr Lepší

C2

***Achillea styriaca* Saukel & Danihelka ined. – řebříček vratičolistý**Syn.: *Achillea tanacetifolia* auct.

ČR: -/C3/-; BY: -; OÖ: -

Řebříček vratičolistý je středoevropským endemitem, který je známý pouze z území České republiky a Rakouska (Český masiv, Štýrsko a Salcbursko). V České republice je až na výjimky vázán na svahy údolí průlomových řek, kde roste v prosvětlených dubohabřinách, teplomilných doubravách, reliktních borech a ve skalních křovinách a na sutích. Tato významná reliktní rostlina je v jižní části Čech rozšířená na skalnatých svazích v průlomových částech Vltavy, dolní Otavy a dolní Lužnice. Ve Středním Povltaví se vyskytuje podél celého úseku Vltavy, podél Otavy zasahuje až k obci Držov a na Lužnici se vyskytuje až po Senožaty u Bechyně. Údolím Vltavy jeho rozšíření pokračuje dále na jih Pisecko-hlubockým hřebenem a Purkareckým kaňonem (Chán & Skalický 2005) až do Českokrumlovského Předšumaví. Nejjihnější roste v kaňonu Vltavy mezi Boršovem nad Vltavou a Divčím kamenem (Danihelka in Slavík & Štěpánková 2004, M. Lepší 2001 CB). Druh může být ohrožen zarůstáním lokalit invazivními dřevinami a na některých lokalitách i intenzivním horolezectvím.

Petr Lepší

D2

***Acinos arvensis* subsp. *eglandulosus* (Klokov) Tzvelev – pamětník rolní chlupejtý**Syn.: *Acinos arvensis* subsp. *villosus* (Pers.) Soják nom. inval.ČR: -/C4b/-; BY: -; OÖ: 3 (*Acinos arvensis*)

Znalosti o rozšíření tohoto vzácnějšího poddruhu pamětníku rolního jsou značně nedokonalé. Otázkou také zůstává taxonomická hodnota, ve společných populacích lze nalézt kontinuum přechodných jedinců od subsp. *eglandulosus* k nominátnímu poddruhu. V jižní části Čech byl nalezen pouze u Drouzetice na Strakonických vápencích (Štěpánková in Slavík 2000).

Petr Lepší

C3

***Aconitum lycoctonum* L. – oměj vlcí mor**ČR: §3/C4a – subsp. *lycoctonum*, C4b – subsp. *vulparia* (Rchb.) Ces./C4a; BY: 3; OÖ: ●

Oměj vlcí mor roste v sufovcích lesích. V jižní části Čech je rozšířen roztroušeně především na svazích v údolích větších řek a jejich přítoků, méně pak v sufovcích lesích mimo říční údolí, zvláště na bazickéjších substrátech. Z území je druh znám z Chvalšinského Předšumaví z širšího okolí Ktiše (např. Lukáš 1964), z Českokrumlovského Předšumaví od Muckova a Kladenského Rovného (Kučera in Kolektiv 1995–2004), Českého Krumlova (not. M. Lepší 2008) a podél Vltavy v severní části fytochorionu v oblasti Kamenného Újezda (Houfek 1956, Kučera 1961, Hartl 1968), z Kaplického mezihoří z údolí potoka u Cetvin (M. Lepší 2005 CB), od Horního Dvořiště (Chán 1999), na svazích v Kaňonu Malše u obcí Výheň a Holkov (Rivola 1971, Albrechtová & Skalický 1977, Skalický et al. 1977), z Novohradského podhůří od obcí Vidov (Marek 1910, Hartl 1968), Doubravice (Chán 1999, not. M. Lepší 2010), Jedovary, Borovnice (Kučera 1961), Nová Ves (Hartl 1968) a z Terčina údolí u Nových Hradů (Chán 1999) a z Třeboňské pánve od Nové Vsi nad Lužnicí (Černý 1998). Ve Středním Povltaví byl zaznamenán podél Želivky (Letáček 1942, Kobler 1964), podél Vltavy u Oslova (leg. V. Chán s. d. CB), v údolí Lužnice v okolí Bečiv u Malše (Skalický in Štech 2005), v Táborsko-vlašimské pahorkatině u Kozího hrádku u Sezimova Ústí (Kaiser 1974), na Českomoravské vrchovině mezi Dolním a Horním Skřýchovem a u Jindřichova Hradce (Houfek 1952). Původ údaje z Blanského lesa (Chán 1999) se nepodařilo dohledat. Taxonomicky sporným zůstává oměj vlcí mor žláznatý (*A. l.* subsp. *vulparia*), který se vyznačuje oproti nominátnímu poddruhu

hustým žláznatým oděním v květenství (Hrouda in Kubát et al. 2002). Populace tohoto typu byly zjištěny především ve Chvalšinském Předšumaví. V celé České republice byl výskyt donedávna znám pouze z Chvalšinského Předšumaví, kde byl podle rukopisných poznámek J. Lukáše objeven v roce 1964 v Záhořském lese severně od samoty Ktiška západně od Smědče (Chán & Lukáš 1968). Původně byl však nález publikován jen jako *A. vulpina* s. l. Podrobnější determinaci provedl až Skalický (1969), který znal další lokalitu na jihovýchodním úbočí pod vrcholem hory Křížák (= Ktišská hora, kóta 911,4) severozápadně od obce Ktiš. Ve vrcholových partiích uvedeného kopce byly nalezeny další výskyt – na severozápadním hřebenu asi 250 m severozápadně od vrcholu v nadmořské výšce 890 m asi 19 kvetoucích rostlin (Pavličko in Chán 1999) a na severním hřebenu asi 250 m od vrcholu v 870 m n. m. asi 100 kvetoucích jedinců (Jedlička in Chán 1999). Největší populace (600–700 kvetoucích exemplářů) na vrchu Křížák, objevená A. Pavlíčkem, se nachází na skalním výchozu asi 400 m severozápadně od vrcholu v nadmořské výšce 845–850 m. Oddělený výskyt (asi 60 rostlin) je od roku 1996 registrován A. Pavlíčkem na Křížovickém vrchu asi 0,5 km jv. od zaniklé osady Křížovice a 1,1 km severovýchodně od Tisovky v nadmořské výšce 820–840 m (Pavličko in Chán 1999). Ve Chvalšinském Předšumaví jsou v současnosti populace se žláznatým oděním známy i z dalších lokalit, a to na severovýchodním úpatí Špičáku u bývalé obce Bozdova Lhota nedaleko Horní Plané (Vydřová & Grulich in Hadinec et al. 2005) a nad Hodňovem (not. V. Grulich 2010). V Českokrumlovském Předšumaví byl tento typ nedávno zaznamenán u obce Mokrá (Grulich & Vydřová in Hadinec et al. 2005). Směsné populace žláznatých a nežláznatých rostlin byly pozorovány na svazích nad Polečnicí a v NPR Vyšenské kopce u Nových Dobrokvic (M. Lepší 2004 CB). Na Šumavě byly nalezeny v Boubínsko-stožecké hornatině na kopci Spáleníště u Českých Žlebů (not. A. Pavlíčko 2009). Druh je ohrožen holosečným hospodařením v lesích a přeměnou porostů na jehličnaté kultury. Mapy: Kučerová 1974 (jižní část Jihočeské pahorkatiny a Lišovský práh), Slavík 1986 (ČR).

Libor Ekrť

C3

Aconitum plicatum Köhler ex Rchb. – oměj šalamounek

Syn.: *Aconitum callibotryon* Rchb.

ČR: §3/C3/C3; BY: -; OÖ: -

Oměj šalamounek je endemitem horských poloh Českého masivu a v České republice se vyskytuje pouze v nejvyšších pohraničních pohorích, kde roste nejčastěji ve vysokobylinné

vegetaci a na vlhkých loukách podél vodních toků. Těžištěm výskytu v jižní části Čech je Šumava, odkud druh podél vodních toků vyznívá do nižších poloh. Na Šumavě roste roztroušeně v Královském hvozdu (Nesvadbová & Sofron 1994a, b, Procházka & Štech 2002), hojně na Šumavských pláních (Skalický & Kirschnerová 1993, Nesvadbová & Sofron 1994a, Procházka & Štech 2002), roztroušeně v Boubínsko-stožecké hornatině, vzácně v Trojmezenské, Želnavské a Svatotomáské hornatině (Procházka & Štech 2002) a velmi hojně v Hornovltavské kotlině (Rohlena 1922b, Holub & Skalický 1959, Kučera 1972, Procházka & Štech 2002). Podél Otavy sestupuje do Horního Pootaví, nejdále až k Dlouhé Vsi (Vaněček 1984), kde však již vyhynul (Chán 1999). Historický údaj J. Vaněčka z Rábského lesa u Hejné se vztahuje k *Aconitum variegatum* (Chán 1999). Druh se dále údajně vyskytoval v Prachatickém Předšumaví v údolí Blánice u hradu Hus u Zbytín (Sýkora 1930) a u Husince (Mayr in Sýkora 1930), je ovšem možné, že jde o záměnu za *A. variegatum*. V jihovýchodní části Předšumaví byly zaznamenány výskyt především na kontaktu s Hornovltavskou kotlinou. Ve Chvalšinském Předšumaví byl nalezen v Polné (not. V. Grulich 2010), v Českokrumlovském Předšumaví v přírodní památce Slavkovicé louky nedaleko Muckova (Albrecht 2003, Ekrť & Ekrťová 2009b) a u Mokré (not. V. Grulich 2004) a v Kaplickém mezihoří u potoka v okolí Frymburka (Holub & Skalický 1959). Roztroušeně byl zaznamenán podél Vltavy od Lipna nad Vltavou po Zátoň (Sýkora 1937). Tyto výskyt patří do fytochorionů Vyšebrodsko a Kaplické mezihoří. Ojedinelé se vyskytuje podél Vltavy i severněji. V této části toku náležející do Českokrumlovského Předšumaví byl nalezen u samoty U Rohana severně od Zlaté Koruny v nadmořské výšce asi 430 m (Lepší et al. in Chán 1999), u Němce strouhy u Vrábce (Sýkora 1930) a u mlýna Pozdřez nedaleko obce Opalice (Sýkora 1930) na nejnižší položené lokalitě v ČR (414 m). Tato lokalita však již zanikla (Chán 1999). Údaje od lomu u obce Žíteč (Houfek 1952) v Treboňské pánvi a ze silničního příkopu u obce Senožaty na Pelhřimovsku při okraji Táborsko-vlašské pahorkatiny (Čábera 1961) jsou buď mylné (záměna za pěstovaného hybridu *A. ×cammarum*), nebo jde o adventivní výskyt. Zatímco předšumavské výskyt na vltavských a otavských březích, vzniklé splavením z vyšších poloh, mají namnoze jen dočasně trvání, populace v horském stupni Šumavy jsou velmi stabilní. Mapy: Slavík 1986 (ČR).

Libor Ekrť

Aconitum plicatum, Roklanský potok u Modravy na Šumavě, foto L. Ekrť.

C4

Aconitum variegatum L. – oměj pestrý

ČR: §3/C3/C3; BY: 3; OÖ: ●

Oměj pestrý roste zejména ve stinných vlhkých lesích, často podél vodních toků a v místech častých teplotních inverzí. V jižní části Čech byl zaznamenán ve většině fytochorionů, v řadě z nich však není hojný. Nalezen byl v Břežnickém Podbrdsku (Skalický et al. 1961, Skalický in Hejný & Slavík 1988) a na Blatensku u Lnář, kde je sporná původnost výskytu (Deyl 1972, Skalický, Vaněček et al. 1980). Udáván je téměř ze všech fytogeografických podokresů Šumavsko-novohradského podhůří (např. Holub & Skalický 1959, Kučera 1961, Skalický et al. 1977, Vaněček 1984, Lepší et al. 2005), údaje chybějí pouze z Nezdických vápenců, Libinského Předšumaví a Vyšebrodsko. Dále byl druh zaznamenán v Budějovické pánvi (Gazda 1961) a u Veselí nad Lužnicí v Treboňské pánvi (Kurka 1959). V Jihočeské pahorkatině byl nalezen na Písecko-hlubockém hřebenu i Poněšic (Kučerová 1974) a u kopce Živec u Písku (Havlíček 1995) a v Purkareckém kaňonu u Dobřevojevic (Kučerová 1974). Ve Středním Povltaví byl zaznamenán na Vltavě u Zvíkova (Dědeček in Čelakovský 1877, Dostál 1949) a Albrechtic nad Vltavou (Havlíček 1995), na Otavě u Vráže (R. Slaba 1965 CB), Dědovic (Moravec 1972a) a Borečnice (Paulič & Zelený in DatPob 2005) a v údolí Lomnice u Ostrovce (Šída 2001). Roste i v údolí Lužnice u Bechyně (Skalický & Kaisler 1968), Dobřejic u Čenkova (v roce 1988, Skalický

in Štech 2005) a Dražiček (v roce 1988, Sádlo in Štech 2005). Dále byl zaznamenán v Táborsko-vlašské pahorkatině u Dobronic u Chýnova (v roce 1988, Grulich in Štech 2005), na Českomoravské vrchovině u Jindřichova Hradce, Pelhřimova, Vadčic (Houfek 1956), Mlotic (Čábera 1960), Bednárc (not. K. Boublík 1999) a Dačic (Chán et al. 2005b). Ze Šumavy je znám z řady lokalit (viz např. Procházka & Štech 2002). Uváděn je z podokresu: Královský hvozď (Nesvadbová & Sofron 1994b), Šumavské pláně (Skalický & Kirschnerová 1993), Boubínsko-stožecká hornatina (Procházka & Kovářiková 1999, Procházka & Štech 2002, Paulič et al. in DatPob 2007), Želnavská hornatina (VÚ Boletice, not. V. Grulich 2001–2010), Hornovltavská kotlina (více údajů, např. Rohlena 1922b, Holub & Skalický 1959, Pübal 2006, not. V. Grulich 2001–2010) a Svatotomáská hornatina (Procházka & Štech 2002). Podél horní Malše druh zasahuje také do Novohradských hor (Grulich & Vydřová 2002). Druh je ohrožen převodem listnatých lesů ve smrkové monokultury a šířením invazivních druhů, zejména *Impatiens glandulifera*. Mapy: Kučerová 1974 (jižní část Jihočeské pahorkatiny a Lišovský práh), Slavík 1986 (ČR).

Magdalena Lučanová

C1

Adonis aestivalis L. subsp. *aestivalis* – hlaváček letní pravý

ČR: -/C3/-; BY: 3; OÖ: 1

Hlaváček letní je teplomilným polním plevelem rostoucím převážně ve společenstvech svazu *Caucalidion*. Druh se v jižní části Čech chová jako kalcifyt. Byl zaznamenán na polích na Sušicko-horažďovických vápencích u Čepic, Čimic, Dobřšina, Hejné, Horažďovic, Rabí, Podmokel a Velkých Hydčic (Vaněček & Chán 1963, Vaněček 1969), na Strakonických vápencích u Domanic, Rovné a Radomyšle (Venkovský in Čelakovský 1883, 1884, Moravec 1958), v Českokrumlovském Předšumaví na vápencích u Českého Krumlova (Jungbauer 1842) a Křenova (Allram 1883). Další výskyt byl zaznamenán u Suchého Vrbného, Rudolfova, Vráta a Čtyř Dvorů blíž Českých Budějovic v Budějovické pánvi (Marek 1910), ve Veselí nad Lužnicí v Treboňské pánvi (R. Kurka 1956 PR) a u Bechyně ve Středním Povltaví (Vogl in Dostál 1951–1952). V roce 1988 byl nalezen na poli na vápencové vložce u Dolních Hořic v Táborsko-vlašské pahorkatině (Deyl & Kučera in Štech 2005). K vápencům u Chýnova se zřejmě vztahuje i údaj Tábor v Květeně ČR (Křisa in Hejný & Slavík 1988), jehož původ se nepodařilo zjistit. Druh za posledních 50 let v důsledku důkladného čištění osiva a používání herbicidů silně ustoupil, v posledních letech se

však znovu začíná objevovat. V současnosti byl jeho výskyt potvrzen na poli u Hejné na Sušicko-horažďovických vápencích (Paulič 2007a, J. Nesvadbová & L. Pivoňková 2012 PL) a na polích a úhorech v širším okolí Domanic, Rovné, Radomyšle (Paulič in Hadinec & Lustyk 2006) a Drouzetice (R. Paulič 2009 CB, PRC) na Strakonických vápencích. Mapy: Vaněček & Chán 1963 (JČ), Slavík 1986 (ČR).

Radim Paulič & Václav Chán

Adonis aestivalis subsp. *aestivalis*, Domanice u Strakonice, foto R. Paulič.

D2

Aethusa cynapium subsp. *elata* (Friedl. ex Fisch.) Schübl. & G. Martens – tetluha kozí pysk vznešená

Syn.: *Aethusa cynapioides* M. Bieb.

ČR: -/C4a/-; BY: -; OÖ: ●

Tetluha kozí pysk vznešená je vázána na nitrofilní vegetaci lemující vodní toky nebo na suťové lesy. Méně často roste na okrajích a v příkopech silnic a podél polních cest. Vyskytuje se

roztroušeně po celém území jižní části Čech s výjimkou horských poloh. V současnosti není pravděpodobně ohrožena. Vedle typických rostlin byly v jižní části Čech zaznamenány taxonomicky problematické rostliny, které svými znaky stojí na pomezí k nominátnímu poddruhu *Aethusa cynapium* subsp. *cynapium* (cf. Lepší et al. 2005). Dosud byla tetluha kozí pysk vznešená zaznamenána v Březnickém Podbrdsku (Chán 1999), na Blatensku (M. Deyl 1971 PR), v Horním Pootaví (not. V. Chán & R. Paulič 2004), na Sušicko-horažďovických (Vaněček 1969) a Čkyňských vápencích (J. Moravec 1956 PRA), ve Volyňském Předšumaví (např. J. Dostál 1939 PRC, Moravec 1964b, R. Paulič 2009 CB), na Strakonických vápencích (M. Deyl 1971 PR, Douda in ČNFD 2004, not. R. Paulič 2009), v Prachatickém (M. Lepší 2012 CB), Chvalšinském (Grulich in ČNFD 2003) a Českokrumlovském Předšumaví (Paulič et al. in DatPob 2004, Lepší et al. 2005), Kaňonu Malše (Skalický et al. 1977), Budějovické (např. J. Moravec 1957 PR, Paulič in DatPob 2004, Lepší et al. 2005) a Třeboňské pánvi (Lepší et al. 2005), Středním Povltaví (Skalický & Kaisler 1969, Douda 2003), Táborsko-vlašimské pahorkatině (Douda 2003) a na Českomoravské vrchovině (V. Skalický 1963 PRC, Chán et al. 2005b).

Jan Douda

C3

Agrimonia procera Wallr. – řepík vonný

ČR: -/C3/C4b; BY: -; OÖ: ●

Řepík vonný je v České republice poměrně vzácný, hojněji se vyskytuje pouze v jižních a jihozápadních Čechách a na Českomoravské vrchovině. Hojnější výskyt je často vázán na oblasti se suboceánicky laděným klimatem. Nejvíce údajů z jižní části Čech pochází z Třeboňské pánve, některých fytochorionů Šumavsko-novohradského podhůří (především z jihovýchodní části), Blatenska a Českomoravské vrchoviny. Hlavním biotopem druhu jsou lesní lemy, křoviny, okraje cest, návsí obcí, meze, nivy potoků a hráze rybníků, často se vyskytuje v ruderalních či do různého stupně ruderalizovaných společenstvech. Rada lokalit, obzvláště v obcích, má bezpochyby druhotný charakter, druh se totiž často pěstuje jako léčivá bylina a příležitostně uniká z kultury. Údaje ze zahrad nebyly v následujícím popisu rozšířeny akceptovány. V jižní části Čech byl doposud zaznamenán velmi vzácně v Březnickém Podbrdsku (Štěkeň, Paulič & Chán in DatPob 2004), vzácně až roztroušeně na Blatensku (např. Drahenický Málkov, Lnáře, Blatná, Lažany, Deyl & Skočdopolová-Deylová 1989; Leskovic, Chrašťovice, Zahorčice, Paulič et al. in DatPob 2004–2007), na Horažďovicku (Horažďovická Lhota, Paulič & Leischner in DatPob 2007), na jediné lokalitě na Sušicko-horažďovických vápencích u Dobříšina (R. Paulič 2009 CB), na několika lokalitách

ve Volyňském Předšumaví (Štěfělské Hoštice, Skalický in Slavík 1995; Kapsova Lhota, Slaník, Mutěnice, Přední Zborovice, Radošovice, Strunkovice nad Volyňkou, Únice, Paulič in DatPob 2005–2008), na jediné lokalitě u Domanic na Strakonických vápencích (Paulič in DatPob 2007), velmi vzácně v Prachatickém Předšumaví (Dlouhá Ves, not. M. Lepší 2012), poměrně vzácně v Chvalšinském Předšumaví (Horní Planá, Procházka et al. 2001; Chvalšiny, Boublik in ČNFD 2003; Miletínky, not. M. Lepší 2012), Blanském lese (Kvitkovice, not. M. Štech & T. Štechová 2012), roztroušeně až vzácně v Českokrumlovském Předšumaví (Rájov, Čelakovský 1883; Kroclov, Marek 1910; Štětké, Vyšný, Lepší et al. 2005), na Vyšebrodsku (pouze obecný údaj, Skalický in Slavík 1995), na několika nalezištích v Kaplickém mezihoří (Chabíčovice, Marek 1910; Strítěž, Kaplice, Mostky, Dobečov, Jaroměř, Albrechtová & Skalický 1977; Desky, Drochov, Skalický et al. 1977), velmi vzácně v Kaňonu Malše (Velešín, Skalický et al. 1977), roztroušeně v Novohradském podhůří (např. Kosov, Marek 1910; Kalíš, Vyhličky, Kučerová 1974; Otěvěk, Nežetice, Lepší et al. 2005; Plav, not. A. Jírová 2012), roztroušeně v Budějovické pánvi (Zliv, Hluboká nad Vltavou, Lepší et al. 2005; Nové Kestřany, Soukup in DatPob 2001; Záboreň, Kvitkovice, Lípí, not. M. Štech & T. Štechová 2012), roztroušeně až hojně v Třeboňské pánvi (např. Soběslav, Čelakovský 1883; Soběslav, Veselí nad Lužnicí, Houfek 1952; Slavošovice, Štěpánovice, Kučerová 1974; Cep, Dvorec, Lhotka, Kovář 1978; Domanín, Petrovice, Kovář 1973; Dirná, Tučapy, Skalický in Štech 2005; Ohrazení, Koutecký in DatPob 2006; u Dolní Lhoty, Navrátilová 2003), pouze na třech lokalitách na Písecko-hlubockém hřebeni (Údraž, Písek, Havlíček 1995; Paseky, Havlíček 2000), ojedinelé v Purkareckém kaňonu (Purkarec, Lepší et al. 2005) a v Sedlčansko-milevské pahorkatině (Vlkšice, Chán et al. 1977), na několika místech v Táborsko-vlašimské pahorkatině (Zářičí u Mladé Vožice, Hašková 1986; Tábor, Houfek 1956; Hrnčíř, Dobronice u Chýnova, Štech 2005; Vyhnance, Douda 2003), vzácně až místy roztroušeně na Českomoravské vrchovině (Jiřice, Mladé Břístě, Mysletín, Skalický & Štech 2000; Jindřichův Hradec, Mláka, Slavík 1952; Šimpach, Slavík 1974; Cizkrajov, Chán et al. 2005b; Velký Ratmírov, Štech 2005), ojedinelé v Moravském podhůří Vysočiny (Županovice, Chán et al. 2005b) a na jediné lokalitě na Šumavě v Hornovltavské kotlině (Suchý vrch u Černé v Pošumaví, Rohlena 1922b). Druh se díky své schopnosti přežívat v ruderalizovaných biotopech doposud vyskytuje téměř ve všech fytochorionech, ve kterých byl v minulosti zaznamenán. Nicméně je ohrožen všeobecným úbytkem lemových společenstev především vlivem zarůstání dřevinami či expanzí konkurenčně silných bylin. Mapy: Kučerová 1974 (jižní část Jihočeské pahorkatiny a Lišovský práh), Slavík 1998 (ČR).

Martin Lepší

C1

Agrostemma githago L. – kokol polní

ČR: -/C1/A1; BY: 1; OÖ: 1

Kokol polní byl kdysi hojným, obecně se vyskytujícím plevelem v ozimých obilovinách. Se zdokonalením metod čištění osiv z poli téměř vymizel. Poslední výskyt v jižní části Čech pochází z 60. až 70. let minulého století, kdy byl kokol sbírán ještě na Blatensku (Komušín, J. Vaněček 1961 CB), ve Volyňském Předšumaví (Strunkovice nad Volyňkou, Hartl in DatPob 1962; Hodonín u Zdíkovce v letech 1969–1971, Albrecht 1998, J. Albrecht in litt. 2011), ve Chvalšinském Předšumaví (Vodice, D. Blažková 1961 CB), v Třeboňské pánvi (Petrovice v roce 1968, Kovář 1978) a na Českomoravské vrchovině (Jindřichův Hradec, Hrobař 1967). Koncem osmdesátých let byl kokol polní nalezen ve velkém množství ve Středním Povltaví u osady Větrov u Dobronic u Bechyně (Chán 1999, Skalický in Štech 2005). O deset let později byl nalezen v Budějovické pánvi u Branišova u Českých Budějovic (Koutecký in DatPob 1998). V roce 1995 byl zjištěn na obnovovaném hřbitově v Pohorské Vsi v Novohradských horách (Chán 1999). Z roku 2001 pochází nález V. Grulichy z Novohradského podhůří od Kosova (Lepší et al. 2005). V roce 2005 byl sbírán ve fytochorionu Sušicko-horažďovické vápence u obce Čimice (R. Paulič 2005 CB). V následujícím roce na této lokalitě druh potvrdil i D. Průša (in DatPob 2006). Nové výskyt lze předpokládat pouze na polích, kam byl uměle přiset. Může se rovněž vyskytovat jako zplnělý ze zahrádek, neboť se pěstuje jako okrasná rostlina. Na mapě jsou zobrazeny pouze fytochoriony, ze kterých byl údaj publikován, skutečný rozsah rozšíření byl pravděpodobně větší (konkrétní údaje však nebyly zaznamenány).

Mapy: Slavík 1986 (ČR), Čerovský et al. 1999 (ČR & SR).

Leoš Lippí

Agrostemma githago, Čimice u Sušice, foto D. Průša.

C1

***Agrostis rupestris* All. subsp. *rupestris* – psineček skalní pravý**

ČR: -/C2r/C1; BY: -; OÖ: •

Psineček skalní patří mezi nejvýznamnější alpské druhy Šumavy. Na její české straně roste pouze ve spárách svorových skal v Jezerní stěně nad Černým jezerem v Královském hvozdu, kde byl nalezen až poměrně pozdě (Kavina 1929, J. Sofron 1967 PL, Sofron & Štěpán 1971). Výskyt byl naposledy ověřen v roce 2011 (M. Štech, P. Koutecký a D. Půbal). Přes reliktní povahu stanoviště se zdá, že tamější nevelká populace je ohrožena pokračující sukcesí a zastíněním. Další udávanou lokalitou na české straně je vrchol hory Ostrý, kde druh nalezl F. Procházka v roce 1959 (Procházka & Štech 2002). Později byl ještě udáván z Ostrého V. Skalickým (Skalický in Matějková et al. 1996), avšak již od začátku devadesátých let tam nebyl výskyt potvrzen (Matějková et al. 1996) a zřejmě zanikl. Údaj o revizi v roce 1997 (Chán 1999) vznikl zřejmě nedorozuměním (cf. Procházka & Štech 2002).

Milan Štech

C3

***Agrostis vinealis* Schreb. – psineček tuhý**

ČR: -/-; BY: 3; OÖ: N-U

Psineček tuhý je rostlinou rozvolněných porostů, okrajů cest, skalnatých svahů. Je typickým, avšak mnohdy přehlíženým, průvodcem skalnatých výchozů v Březnickém Podbrdsku (např. Hrouda & Skalický 1988) a celé Horažďovické pahorkatině (např. Skalický, Vaněček et al. 1980), dále roste v Budějovické pánvi (např. Chán et al. 2005c), na písčitéch stanovištích Třeboňské pánve (např. Kaisler 1984, Boublík in ČNFD 2004), na Písecko-hlubockém hřebenu a na výchozech a skalnatých svazích ve Středním Povltaví (např. Havlíček 1995, Štech 2005), v zásadě je doložen ze Sedláčansko-milevské pahorkatiny (V. Skalický 1963 CB) a také z Moravského podhůří Vysočiny a z okrajové části Českomoravské vrchoviny (Chán et al. 2005b; Mlýný in Choustníku, Skalický in Štech 2005; Chrbonín, J. Kaisler 1958 CB). V Předšumaví se vyskytuje hojněji především v širším okolí Otavy na Sušicko-horažďovických vápencích (Paulič in DatPob 2008), ve Volyňském Předšumaví (např. Moravec 1967b, V. Chán 1984 CB, Paulič in DatPob 2007–2008) a na Strakonických vápencích (např. Skalický, Vaněček et al. 1980; Paulič in

DatPob 2007–2008). Je také doložen ze Čkyňských vápenců (Zlešice, J. Smažík 1980 CB). Údaj od Jindřiše z Českomoravské vrchoviny (Boublík 2002a) je mylný a vznikl chybnou původní revizí M. Štecha. Je velmi pravděpodobné, že ve všech oblastech výskytu a možná i některých dalších přílehlých oblastech se vyskytuje hojněji a je přehlížen. Je také nesporné, že druh ustoupil v důsledku sukcesních změn na lokalitách, protože špatně snáší úplné zapojení porostu a zastínění. I v budoucnu lze předpokládat další redukci lokalit.

Milan Štech

C2

***Aira caryophylla* L. – ovsíček obecný**

ČR: -/C1t/-; BY: 2; OÖ: -

Ovsíček obecný je rostlinou písčin, suchých pastvin a výslunných okrajů borových lesů se subatlantským charakterem rozšíření. V jižní části Čech byl v minulosti hojně rozšířen na desítkách lokalit na Blatensku (Velenovský in Čelakovský 1883, Skalický & Toman 1958, Skalický et al. 1961, Vaněček 1969, Skalický, Vaněček et al. 1980), Horažďovicku (Hrobař in Rohlena & Dostál 1937–1938, Vaněček 1969), Sušicko-horažďovických vápencích (Celerin in Čelakovský 1888b, Maloch 1936, Vaněček 1969) a ve Volyňském Předšumaví (Maloch 1936, Vaněček 1969, Moravec 1972a, Hartl 1985, Nesvadbová & Sofron 2001, Hadinec & Lustyk 2006). Dále byl zaznamenán u Kbelnice v Březnickém Podbrdsku (Moravec 1972a), na Strakonických vápencích u Hubenova (Moravec 1972a) a na lesní cestě u Podolí západně od Radomyšle (J. Hartl 1956 CB), ve Chvalšinském Předšumaví v úvozu cesty na okraji Lipanovic (S. Kučera 1974 CB), v Českokrumlovském Předšumaví u Dobrkovic (Allram 1881), na okraji Věncové hory u Zlaté Koruny (Jungbauer 1842, Jungbauer in Čelakovský 1868), u Slavkova (Mardetschläger in Čelakovský 1883) a mezi Vidovem a Plavem (Marek 1910). V Budějovické pánvi rostl na písčinách u rybníka Řežabinec u Ražic (Moravec 1972a), u Hluboké nad Vltavou a u Protivína (Čelakovský 1883), v Třeboňské pánvi u Veselí nad Lužnicí (Weidmann in Čelakovský 1886), Lomnice nad Lužnicí (Chán 1999), na písčité stráni Nežárky v oboře u Jemčiny (Kurka in Houfek 1952) a u Vlkova (R. Kurka 1943 CB), na Písecko-hlubockém hřebenu u Horního Záhoří (D. Blažková 1958 CB), u Týna nad Vltavou (Čelakovský 1883) a na Diamantberku u Munic (Marek 1910) a u Purkareckém kaňonu u Purkarce (Domin 1934). Ze Středního Povltaví je znám z vltavského údolí u Červené nad Vltavou (Rohlena 1931), Podolska (Ciboch in Čelakovský 1887), Orlíku nad Vltavou, Žďáková (Domin 1902), Neznašova (Skúpa 1983) a od Pisku (Dědeček in Čelakovský 1883), z údolí Lužnice od Tábora

(Čelakovský 1883), Hvožďan (Skalický & Kaisler 1969) a Nuzic (D. Blažková 1959 CB). V Sedláčansko-milevské pahorkatině rostl u Milevska (Velenovský in Čelakovský 1883). Druh silně ustoupil, přesto se však dají objevit mnohé nové lokality. V současnosti je ovsíček obecný znám u Jindřichovic na Blatensku (Šoun in Hadinec et al. 2005), u Jetenovic na Horažďovicku (Pivoňková 2008), u Rabí, Svatého Pole (Paulič in Hadinec & Lustyk 2006), Boubína u Horažďovic (Paulič in Hadinec & Lustyk 2007), Hejné a Dobrušina (Paulič in Hadinec & Lustyk 2009) na Sušicko-horažďovických vápencích, u Strunkovic nad Volyňkou (Paulič in Hadinec & Lustyk 2006), Makarova, Sudkovic (Paulič in Hadinec & Lustyk 2007), Hejné, Horního Poříčí, Kuřimán, Mnichova, Pracejovic (Paulič in Hadinec & Lustyk 2009) a Drachkova (R. Paulič 2011 CB) ve Volyňském Předšumaví, u Řepice a Radomyšle na Strakonických vápencích (Paulič in Hadinec & Lustyk 2009), u Heřmaněv v Budějovické pánvi (Hadinec et al. 2003), u Hatína v Třeboňské pánvi (J. Blahovec 2009 herb. Blahovec) a u Orlíka nad Vltavou ve Středním Povltaví (R. Paulič & M. Lepší 2006 CB). Druh je konkurenčně slabý, jeho ohrožení spočívá v úplném zapojení vegetačního krytu na lokalitách.

Radim Paulič

C1

***Aira praecox* L. – ovsíček časný**

ČR: -/C2b/-; BY: 2; OÖ: -

Ovsíček časný je rostlinou písčin s rozvolněnou vegetací a okrajů písčitéch cest, v minulosti pravděpodobně i pastvin a úhorů. V jižní části Čech byl dosud zaznamenán pouze v Třeboňské pánvi. Prvním záznamem o výskytu druhu je pravděpodobně sběr A. Weidmanna z roku 1884 od Fratelže u Lomnice nad Lužnicí (Čelakovský 1885, Kurka 1996). Později byl nalezen u rybníků Naděje, Švarcenberk a Horusický a na hrázi Ponědražského rybníka (Houfek 1952, Kurka 1959) – na všech těchto lokalitách druh do současnosti vyhynul (Kurka 1996). Na počátku 21. století byl druh objeven Z. Dočkalovou a J. Doudou na nových lokalitách v Třeboňské pánvi (Chlum u Třeboně, u rybníků Hejtman a Staňkovský; Suchdol nad Lužnicí, pískovna sv. od Tuště, Procházka in Hadinec et al. 2003). V roce 2010 ho objevil Petr Koutecký u Vilkovské pískovny u Veselí nad Lužnicí (P. Koutecký 2010 CBFS). Druh je ohrožen zarůstáním písčin. V současné době však téměř sukcesním změnám brání rekreační aktivity na březích rybníků a pískoven, proto druh není bezprostředně ohrožen.

Mapy: Čefovský et al. 1999 (ČR & SR).

Karel Boublík

Aira praecox, Vilkovská pískovna u Veselí nad Lužnicí, foto P. Koutecký.

C1

***Ajuga chamaepitys* (L.) Schreb. subsp. *chamaepitys* – zběhovec trojklaný pravý**

ČR: -/C1t/-; BY: 2; OÖ: 1

Zběhovec trojklaný je rozšířený v jižní části Čech na polích, úhorech, kamenitých stráňkách a výslunných mezích, vždy na vápencovém podkladu. V minulosti byl jeho výskyt zaznamenán na Sušicko-horažďovických vápencích u obcí Bojanovice, Čepice, Hliněný Újezdec, Hejné, Horažďovice, Rabí (Čelakovský 1889, Smejkal 1961, Vaněček & Chán 1963, Vaněček 1969), na Strakonických vápencích u obcí Droužetice, Domanice, Krty, Rovná (Moravec 1958, Chán & Žíla in

Chán 1999) a u dvora Kaletice u Radomyšle (V. Chán 1957 CB). Kdysi rostl také u Českého Krumlova v Českokrumlovském Předšumaví (Jungbauer 1842; Jungbauer, Jechl in Čelakovský 1883, Allram 1882). Druh za posledních 50 let silně ustoupil, neboť byl z polí důkladným čištěním osiva a herbicidy téměř vytačen. Na výslunných mezích a stráňkách vyžaduje místa s rozvolněnou vegetací, v hustém porostu mizí. V současnosti byl jeho výskyt zaznamenán na Strakonických vápencích na úhoru jihozápadně od Domaňic (R. Paulič 2002 CB), na okraji pole na návrší Na hůrce u Krt (R. Paulič 2009 CB), v PP Pastvina u Přefšovic nedaleko Rovné a na poli při jihozápadním okraji lesa Ryšovy u Strakonice (Paulič in Hadinec & Lustyk 2006). Na Sušicko-horažďovických vápencích bylo v roce 2005 nalezeno několik rostlin na vrchu Plešovec u Bojanovic (leg. M. Soukup herb. Soukup) a na vrchu Spravedlnost u Rabí (Paulič in Hadinec & Lustyk 2006), hojný výskyt byl zaznamenán na poli 0,8 km sz. od Rabí (Paulič in Hadinec & Lustyk 2006) a několik rostlin bylo pozorováno v roce 2012 na vápencovém návrší Na Hrádku u Horažďovic (not. J. Sladký 2012). Mapy: Smejkal 1961 (ČR & SR), Štěpánková 2012 (ČR).

Radim Paulič & Václav Chán

Ajuga chamaepitys

Ajuga chamaepitys subsp. *chamaepitys*, Rabí u Horažďovic, foto F. Kolář.

C1 *Ajuga pyramidalis* L. – zběhovec jehlancovitý

ČR: Š2/C2b/A1; BY: -; OÖ: ●

Zběhovec jehlancovitý je rostlinou světlých jehličnatých či smíšených lesů, pasek, okrajů lesních cest a silniček. V jihočeské květeně je patrně alpským migrantem. Dosud byl zaznamenán u Horní Planě v Chvalšinském Předšumaví (Pascher 1902), na vrchu Kluk a u Srnína v Blanském lese (Grulich & Vydrová in Hadinec et al. 2002, Lepší & Lepší 2010), u Křemže a Holubova na Křemžských hadcích (Čelakovský 1873, Kubát 1986, Grulich & Vydrová in Hadinec et al. 2002, not. D. Půbal 2010 – cf. Lepší & Lepší 2010), na Dlouhém vrchu u Českého Krumlova, u Záluží, Zlaté Koruny a Třisova v Českokrumlovském Předšumaví (Čelakovský 1873, Pascher 1902, Kurka 1996, Lepší & Lepší 2010), v lese Hůrky u Putimi v Budějovické pánvi (Slaba 1972), u rybníka Křtény u Kolenců, v Kolenecké oboře, u Nové Vsi u Františkova, u Halámek, západně od Českých Velenic (Čelakovský 1889, Ambrož 1949a, Houfek 1952, Kurka 1959, Grulich & Vydrová in Hadinec et al. 2002, Grulich in Lepší et al. 2005) a u Františkova (R. Kurka 1988 CB) v Třeboňské pánvi a v Zádusním lese sv. od Pisku a u Orlíka nad Vltavou ve Středním Povltaví (Čelakovský 1888b, Slaba 1972, Kubát 1986). Lokalita u Mokré spadá podle údajů V. Grulicha (Lepší & Lepší 2010) do oreofytika Hornovltavské kotliny (Pascher 1902). Od Nové Vsi u Lásenice je druh pravděpodobně udáván omylem (cf. Kubát 1986, Chán 1999); jde patrně o mylnou interpretaci lokality Nová Ves východně od Klikova, odkud výskyt udává Ambrož (1949a) a kde byl druh v nedávné době potvrzen. V současné době druh roste na vrchu Kluk a u Srnína v Blanském lese (Grulich & Vydrová in Hadinec et al. 2002, Lepší & Lepší 2010), na Chlumeckém vrchu u Křemže na Křemžských hadcích (Lepší & Lepší 2010), v Kolenecké oboře (ověřili R. Kurka & J. Rybenský v roce 1997, Chán 1999), podél lesních cest mezi osadami Pele a Spáleníště jižně od Chlumu u Třeboně (asi 1200 rostlin, not. J. Blahovec 2011) (Těšitel et al. in Hadinec et al. 2004, J. Blahovec 2004 herb. Blahovec, not. L. Rektoris 2009) a u Českých Velenic v Třeboňské pánvi (Grulich & Vydrová in Hadinec et al. 2002) a v lese Hůrky v Budějovické pánvi (rev. M. Soukup 2004). Na lokalitách jižně od Chlumu u Třeboně v Třeboňské pánvi a v lese Hůrky v Budějovické pánvi je část populací ovlivněna hybridizací s *Ajuga reptans*. Zběhovec jehlancovitý je konkurenčně slabým druhem, který vyžaduje periodické narušování půdního povrchu, což je zajištěno na pasekách a v okrajích lesních cest. Mapy: Kubát 1986 (ČR), Čerovský et al. 1999 (ČR & SR), Chán 1999 (JČ), Slavík 2000 (ČR).

Karel Boublík & Milan Soukup

Ajuga pyramidalis

Ajuga pyramidalis, Mříč u Křemže, foto D. Průša.

C1 *Alchemilla baltica* Juz. – kontryhel baltský

ČR: -/C1b/-; BY: -; OÖ: -

Kontryhel baltský je druhem s rozsáhlým areálem zahrnujícím velkou část Sibíře od Uralu až po Bajkal, v Evropě roste zejména v její severovýchodní části. V České republice roste kromě Šumavy ještě v Jizerských horách. Na Šumavě byl nalezen v roce 2001 v prostoru bývalé osady Gsenget na Šumavských pláních (Havlíček et al. 2003). V roce 2009 bylo P. Havlíčkem, M. Lepším, P. Lepším a V. Žilou po kontryhelu baltském pátráno a podařilo se objevit pravděpodobně novou mikrolokalitu při lesní silnici ve východní části bývalé obce Horní Ždánidla, zatímco původní naleziště ověřeno nebylo. Bylo nalezeno asi 20 bohatě kvetoucích exemplářů a i několik mladých rostlin. Vzhledem k charakteru lokality (okraje a příkopky lesní asfaltové cesty) je druh ohrožen přímým zničením lokality (úprava cesty, skládka dřeva). Mapy: Slavík 1998 (ČR).

Petr Lepší

Alchemilla baltica

C4 *Alchemilla crinita* Buser – kontryhel vlasatý

ČR: -/-; BY: -; OÖ: ●

Tento druh roste převážně na horských loukách, pastvinách a okrajích cest. Na Moravě je hojný, v Čechách, kde prochází severozápadní hranice areálu, je však již vzácnější (Plocek in Slavík 1995). Ve sledovaném území jsou těžištěm rozšíření Šumava a Novohradské hory. Na Šumavě je poměrně hojný

(Havlíček et al. 2003), byl zaznamenán v Královském hvozdu (Javorná), na Šumavských pláních (Srní, Nový Svět, Knižecí Pláně), v Boubinsko-stožecké hornatině (Kubova Huť, Horní Světlé Hory), Trojmezské hornatině (Stožec), Zelnavské hornatině (Horní Sněžná) a Hornovltavské kotlině (Lenora) (Hartl 1969, Procházka & Kovářiková 1999). V Novohradských horách se vyskytuje roztroušeně (M. Lepší & P. Lepší po roce 2000 CB). Mimo horské oblasti byl doposud zaznamenán ve Volyrském Předšumaví u Radhostic (P. Lepší 2011 herb. Lepší), Chvalšinském Předšumaví v Červeném Dvoře (P. Lepší 2012 herb. Lepší), v Blanském lese u Jaronína (P. Lepší 2011 herb. Lepší), v Českokrumlovském Předšumaví (Zlatá Koruna, M. Lepší & P. Lepší 2010 CB), v Budějovické pánvi u Nového Dvora a na Písecko-hlubockém hřebeni u Semic (Havlíček 1995). Z Šumavsko-novohradského podhůří a Votické pahorkatiny ho bez bližší lokalizace uvádá Plocek (in Slavík 1995). Druh je ohrožen ubýváním extenzivně obhospodařovaných travinobylinných biotopů.

Mapy: Havlíček 1995 (jv. Písecko), Slavík 1998 (ČR).

Martin Lepší

Alchemilla crinita

C2 *Alchemilla filicaulis* Buser var. *filicaulis* – kontryhel tenkolodyžný pravý

ČR: -/C4b/C4a; BY: -; OÖ: 3

Z jižní části Čech tento taxon udává poprvé Hartl (1969) na základě sběru J. Vaněčka z Horního Pootaví vsv. od Kašperských Hor (louka u hřiště jižně od hostince Cikánka) a z Volyrského Předšumaví od obce Veřechov (mokré louky v úžlabí u polní cesty asi 800 m jz. od obce) a osady Kejnice (husí pastvinka na severním břehu rybníka u osady Karlovce). Další konkrétní lokality pocházejí ze 70. až 90. let z Šumavských plání od bývalé osady Žďárek (při cestě mezi osadou a Žďáreckou slatí) a Modravy (údolí Modravského potoka k Březníku) (Procházka & Kovářiková 1999) a opět z Horního Pootaví od obce Rejštejn (vlhká louka 4 km jv. od obce) (Havlíček 2001). Z Horažďovické pahorkatiny, Šumavsko-novohradského podhůří, Budějovické pánve, Jihočeské pahorkatiny, Středního Povltaví, Votické pahorkatiny a ze Šumavy druh bez bližší lokalizace udává Plocek in Slavík (1995). Roztroušený výskyt druhu na Blatensku s výčetem lokalit poskytují Deyl & Skočdopolová-Deylová (1989), údaje však zřejmě nebyly revidovány specialistou. Současný stav populací tohoto taxonu není znám. Druh je ohrožen mizením extenzivně obhospodařovaných travinobylinných porostů. Mapy: Slavík 1998 (ČR; bez rozlišení variet).

Martin Lepší

A2

***Alchemilla filicaulis* var. *vestita* Buser – kontryhel tenkolodyžný chlupatý**

ČR: -/A2/-; BY: R; OÖ: -

Zatím jediné lokality tohoto taxonu v České republice byly nalezeny J. Vaněčkem u Hejné (olšina na severním svahu asi 500 m jižně od obce, travnaté stráně pod polní cestou asi 1 km jv. od obce) a Veřechova (mokrě louky v úžlabí u polní cesty asi 800 m jz. od obce) ve Volyňském Předšumaví (Hartl 1969, Plocek in Slavík 1995). V letech 2008 a 2009 nebyl P. a M. Lepšími výskyt druhu na lokalitách potvrzen. Vzhledem ke značnému rozsahu lokalit, resp. široké lokalizaci náleží lze stále předpokládat znovuobjevení taxonu.

Martin Lepší

A1

***Alchemilla flabellata* Buser – kontryhel vějířovitý**

ČR: -/A2/A1; BY: R; OÖ: 1

Jediný údaj o výskytu kontryhele vějířovitého z jižní části Čech je založen na sběru z první poloviny 20. století od Bučiny na Šumavských pláních (W. Hirsch s. d. CB, Plocek in Slavík 1995; obr. 5). V současné době není z území známa žádná lokalita.

Mapy: Slavík 1998 (ČR).

Václav Chán et al.

C1

***Alchemilla glabricaulis* H. Lindb. – kontryhel lysolodyžný**

ČR: -/C4b/C1; BY: -; OÖ: -

Alchemilla glabricaulis je druh rozšířený v severovýchodní Evropě a evropské části Ruska. Na Šumavě byl sbírán v roce 1995 V. Faltysem, avšak determinoval ho až S. Fröhner v roce 2000 z rostlin nalezených P. Havlíčkem na Bučině. O rok později bylo uskutečněno několik exkurzí na Šumavu, na kterých byly nalezeny tři lokality na české straně Šumavy ve fytochorionu Šumavské pláně (Kvilda, Bučina, Knížecí Pláně) a dvě lokality těsně za hranicí na německé straně (bavorská strana Bučiny a nedaleko obce Finsterau). *Alchemilla glabricaulis* je na Šumavě a i v květeně celé střední Evropy pravděpodobně významným glaciálním reliktem, nejbližší populace se nacházejí až v Pobaltí (Havlíček et al. 2003). V roce 2009 byla P. Havlíčkem, M. Lepším, P. Lepším a V. Žilou ověřena lokalita u Kvildy (vzácně roztroušeně v severní polovině louky asi 200 m jižně od vyhlídky na Jezerní slaf) a lokalita na Bučině, kde byla zaznamenána vzácně na dvou mikrolokalitách (v okolí Alpské vyhlídky a v okolí kapličky v příkopech podél cesty).

Petr Lepší

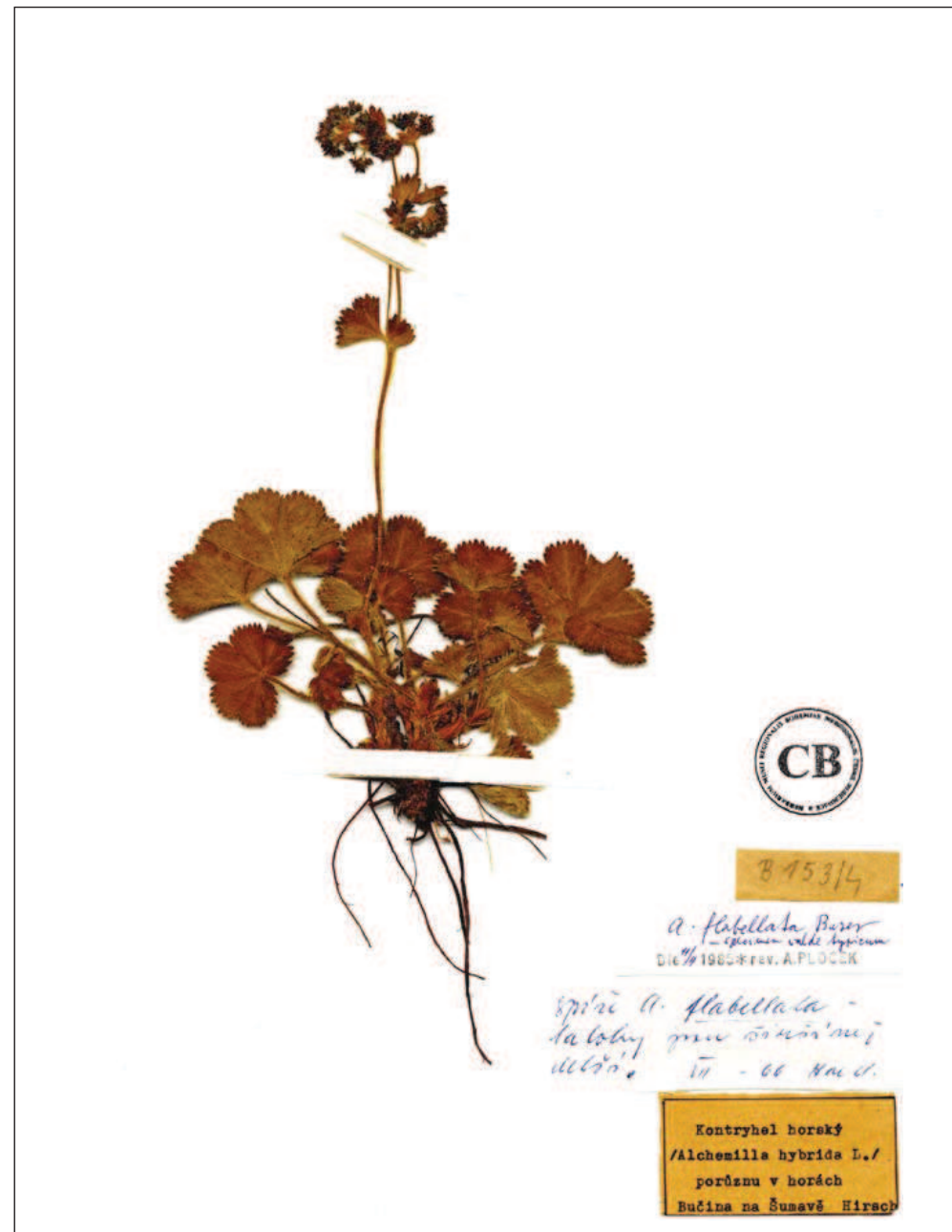

C2

***Alchemilla obtusa* Buser subsp. *obtusa* – kontryhel tupý pravý**

ČR: -/C2b/C3; BY: 1; OÖ: 0

Kontryhel tupý pravý roste na lučních prameništích, v nekosených ostřicových a rašelinných loukách, ve vlhkých příkopech

Obr. 5 – Výskyt *Alchemilla flabellata* je z jižní části Čech doložen pouze jedinou herbářovou položkou pocházející od bývalé osady Bučina na Šumavě, od té doby nebyl druh znovu nalezen (ze sbírek Jihočeského muzea v Českých Budějovicích). Rostlina je zvětšena 1,5 krát.